

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародної економіки

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	051 «Економіка»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проєктної групи (гарант)
освітньо- професійної програми
«Міжнародна економіка»

_____ Людмила ЦИМБАЛ

(підпис)

«_____» _____ 20__ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародної економіки

_____ Ярослава СТОЛЯРЧУК

(підпис)

«_____» _____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Здобувачу вищої освіти **Кіршову Костянтину Володимировичу**

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ **Заочної** _____ форми навчання

очної (денної), заочної, дистанційної

на підготовку кваліфікаційної магістерської роботи

на тему: **«Механізми ефективного співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від «20» червня 2023 р. № 851-ст

Кваліфікаційна магістерська робота виконується на матеріалах: вітчизняної та зарубіжної науково-методичної, статистичної та періодичної літератури, офіційних ресурсів мережі Internet, офіційних звітів Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України, статистичної бази даних СОР, статистичних досліджень Ukrstat.lv

План кваліфікаційної магістерської роботи

Розділ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СПІВРОБІТНИЦТВА КРАЇН З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ
Розділ 2	КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ
Розділ 3	ШЛЯХИ УСПІШНОЇ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Об'єкт дослідження:	Процес співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями
Предмет дослідження:	Теоретичні та практичні аспекти механізмів ефективного співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями
Мета кваліфікаційної магістерської роботи:	Розробка рекомендацій щодо механізмів ефективного співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

- визначити ролі міжнародних фінансових організацій;
- впровадження пріоритетних цілей та завдань для подальшої співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями;
- знайти теоретичні підходи до аналізу ефективності співпраці з МФО;
- розуміння історії та динаміки співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями;
- оцінювання фінансової підтримки України за видами та її обсягами;
- визначити вплив співпраці МФО на економічний розвиток України;
- внесок політичних лідерів та урядовців у встановленні та підтримці співпраці з МФО;
- розуміння щодо впровадження структурних реформ для успішної співпраці з міжнародними фінансовими організаціями;

Завдання підготував науковий керівник

(підпис)
«___» _____ 20__ р.

С.І. Лихолет
(ініціали, прізвище)

Завдання одержав здобувач

(підпис)

К.В. Кіршов
(ініціали, прізвище)

Реферат

Загальний обсяг роботи складає 92 сторінок. Список використаних джерел налічує 76 найменувань. Робота містить 2 рисунки та 6 таблиць.

«Ефективне співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями»

(назва кваліфікаційної магістерської роботи)

Об'єктом дослідження є процес співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти механізмів ефективного співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями.

Метою даного дослідження є розробка рекомендацій щодо механізмів ефективного співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями.

Означена мета передбачає вирішення таких **завдань**:

- визначення ролі міжнародних фінансових організацій;
- впровадження пріоритетних цілей та завдань для подальшої співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями;
- знайти теоретичні підходи до аналізу ефективності співпраці з МФО;
- розуміння історії та динаміки співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями;
- оцінювання фінансової підтримки України за видами та її обсягами;
- визначити вплив співпраці МФО на економічний розвиток України;
- внесок політичних лідерів та урядовців у встановленні та підтримці співпраці з МФО;
- розуміння щодо впровадження структурних реформ для успішної співпраці з міжнародними фінансовими організаціями;

Практична та теоретична цінність роботи полягає у тому, що результати наукового дослідження є теоретичною основою для оцінки діяльності роботи міжнародних фінансових організацій для стабільності економіки України.

На основі дослідження автором було опубліковано тези у Збірнику матеріалів студентської науково-практичної Інтернет-конференції «Міжнародний вимір відновлення економіки України», що відбулась 23 листопада 2023 р., м. Київ.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи 2023.

Рік захисту роботи 2025.

Відгук
на кваліфікаційну магістерську роботу
здобувача факультету Міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»
Кіршова Костянтина Володимировича
на тему
**«Механізми ефективного співробітництва України
з міжнародними фінансовими організаціями»**

1. Актуальність теми. Сучасна глобалізація сприяє відкритості національних економік, активізує їх зовнішньоекономічні відносини. Україна реалізує свою стратегію інтеграції у світовий економічний простір. Одним з важливих заходів у цьому напрямі, який вона здійснює, – це формування співробітництва із різними міжнародними організаціями, у тому числі фінансовими, адже вони відіграють важливу роль як у регулюванні світової економіки, так і в допомозі економічного розвитку окремих країн світу. Тому питання взаємовідносин України із міжнародними фінансовими організаціями є актуальним, а його дослідження має значний науковий і практичний інтерес.

Таким чином, все вищезазначене обумовлює актуальність теми магістерського дослідження Кіршова К.В.

2. Позитивні риси кваліфікаційної магістерської роботи: Слід підкреслити, що робота як за формою так і за змістом відповідає вимогам написання кваліфікаційних магістерських робіт. У вступі чітко визначена мета і завдання дослідження, його предмет та об'єкт. Дається вичерпний понятійний апарат щодо визначення ролі міжнародних фінансових організацій (розділ 1).

Кваліфікаційна магістерська робота містить достатньо змістовний аналітичний матеріал (розділ 2), щодо аналізу фінансової підтримки України за видами та її обсягами. Також запропоновані відкриті механізми співпраці з МФО та оцінено їх вплив на економічний розвиток України. Текст роботи викладено економічно зрозумілою мовою.

3. Наявність самостійних розробок автора. В кваліфікаційній магістерській роботі вдало проведена оцінка співпраці з МФО на економічний розвиток та стійкість України. Окремо можна відмітити авторське дослідження основних шляхів успішної співпраці України з МФО.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: Отримані результати кваліфікаційного магістерського дослідження можуть бути цікавими для тих, хто займається побудовою та розвитком бізнес процесів в організації, розробляє та впроваджує економічні стратегії та політики країни, бере участь у регулюванні зовнішньоекономічної діяльності.

5. Наявність недоліків: У теоретичному розділі кваліфікаційного магістерського дослідження було приділено увагу цілям і завданням співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями (п. 1.2), а також підходам до аналізу ефективності співпраці з МФО (п. 1.3).

Проте, даний теоретичний розділ не розкриває в повній мірі існуючі моделі співпраці країн з міжнародними фінансовими організаціями.

Аналітична частина кваліфікаційної магістерської роботи надає оцінку ролі політичних лідерів та урядовців у встановленні та підтримці співпраці з міжнародними фінансовими організаціями. Проте, зазначені керівником кваліфікаційної магістерської роботи зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку даного дослідження.

6. Загальна оцінка кваліфікаційної магістерської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: Загальна оцінка кваліфікаційної магістерської роботи становить 38 балів, відповідає вимогам відповідної акредитації та заслуговує бути допущеною до захисту перед ЕК.

Науковий керівник: доцент кафедри міжнародно економіки, к.е.н.

Лихолет С.І.

(підпис)

« ____ » _____

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну магістерську роботу студента 2-го курсу магістратури
заочної форми навчання спеціальності 051 Економіка
освітньо-наукової програми «Міжнародна економіка»

Кіршова Костянтина Володимировича

виконану на тему: «Механізми ефективного співробітництва України
з міжнародними фінансовими організаціями»

Розвиток співробітництва між державами та іншими учасниками міжнародних відносин пов'язаний з функціонуванням цілої системи міждержавних та недержавних організацій глобального і регіонального значення. Зростання взаємозалежності світових інституцій, виникнення та загострення глобальних проблем спонукали зростання актуальності пошуку шляхів підвищення ефективності багатостороннього співробітництва та поширенню його сфери. Вище зазначене дослідження механізмів ефективного співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями є надзвичайно важливим для розуміння сучасних тенденцій у світовій економіці.

Відповідно до обраної теми було поставлено за мету розробку практичних рекомендацій щодо механізмів ефективного співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями. Мета та відповідні завдання визначені на належному кваліфікаційному рівні. Також роботі притаманна наукова новизна – були наведені заходи щодо провадження структурних реформ як передумова успішної співпраці з міжнародними фінансовими організаціями.

Структура кваліфікаційної магістерської роботи відповідає обраній темі. Розділи є змістовними і детально розкритими, що дає підставу стверджувати про досягнення поставлених завдань.

Запропоновані здобувачем Кіршовим К.В. рекомендації щодо механізмів ефективного співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями мають належне економічне обґрунтування та доцільні до впровадження.

Серед недоліків роботи можна назвати те, що оцінка ролі політичних лідерів та урядовців у встановленні та підтримці співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, має в певній мірі суб'єктивну складову. Проте, дане зауваження має більш рекомендаційний характер і не впливає на загальну позитивну оцінку кваліфікаційної роботи.

Дипломна робота другого (магістерського) рівня вищої освіти на здобуття ступеня магістра виконана у повному обсязі, відповідає встановленим вимогам, рекомендується до захисту перед Екзаменаційною комісією і при відповідному захисті заслуговує на високу позитивну оцінку, а її автору, Кіршову Костянтину Володимировичу, може бути присвоєна кваліфікація *магістра з економіки* за спеціальністю *051 Економіка*.

Рецензент:

доцент кафедри міжнародних фінансів, к.е.н., доцент

Субочев О.В.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СПІВРОБІТНИЦТВА КРАЇН З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ	7
1.1. Поняття та роль міжнародних фінансових організацій	7
1.2. Цілі та завдання співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями	17
1.3. Теоретичні підходи до аналізу ефективності співпраці з МФО	25
РОЗДІЛ 2 КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ	31
2.1. Історія та динаміка співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями	31
2.2. Оцінка фінансової підтримки України за видами та її обсяги	42
2.3. Вплив співпраці з МФО на економічний розвиток та стійкість України	48
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УСПІШНОЇ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ	57
3.1. Оцінка ролі політичних лідерів та урядовців у встановленні та підтримці співпраці з міжнародними фінансовими організаціями	57
3.2. Впровадження структурних реформ як передумова успішної співпраці з МФО	60
3.3. Впровадження відкритих механізмів співпраці з МФО та їх вплив на економічний розвиток України	66
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79
ДОДАТКИ	88

ВСТУП

Актуальність теми наукового дослідження. Наукова розробка даної теми для України сьогодні є особливо актуальною з огляду на прагнення брати повноправну участь у світовому інтеграційному процесі та використовувати потенціал міжнародних фінансових організацій для вирішення проблем власного розвитку, оскільки це одночасно зумовлює і зростання вразливості вітчизняної економіки до екзогенних впливів, ризиків утворення криз внаслідок мінливості зовнішніх потоків капіталу. Важливий компонент українського права формують міжнародні договори з наднаціональними фінансовими організаціями. У Конституції України зазначено, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

Об'єктивні причини, що призводять до зміцнення політичної та фінансово-економічної співпраці між країнами, ставлять перед державами вимогу активно взаємодіяти з міжнародними фінансовими організаціями (далі - МФО). Внаслідок цього, після здобуття незалежності, Україна взялася за розвиток відносин з МФО, що надає можливість отримання доступу до міжнародних фінансових ринків, інтеграції в світову фінансову систему та виступає як інструмент захисту національних інтересів України в геополітичному контексті.

Оскільки публічна фінансова діяльність регулює суспільні відносини, що виникають при утворенні, розподілі, використанні та контролі централізованих і децентралізованих фондів коштів, вона має стратегічне значення для всіх сфер суспільного життя, забезпечуючи необхідну матеріальну основу для фінансової системи держави.

У цих умовах дослідження впливу співпраці з МФО на правове регулювання публічної фінансової діяльності в Україні набуває особливого значення, оскільки реалізація узгоджених положень взаємодії безпосередньо впливає на внутрішній державний бюджет, податкову, банківську та інші сфери.

Одночасно, ураховуючи сучасну політичну та фінансово-економічну обстановку в Україні, взаємодія з МФО виступає як інструмент системного реформування публічних фінансів. Таким чином, це впливає на всю фінансову систему України, що вимагає комплексного правового аналізу.

З іншого боку, залучення іноземного фінансування може мати і негативний стратегічний наслідок для стабільності української фінансової системи, оскільки зовнішня заборгованість перед МФО може збільшити вразливість економічної системи та робить її залежною від зовнішніх впливів та подальшого кредитування. Таким чином, необхідно провести дослідження досвіду взаємодії України з МФО, а також відповідну правову регламентацію в українському законодавстві для готовності подолати можливі труднощі та розвивати нові можливості співпраці.

Пошук нових форм взаємодії з МФО є пріоритетним для України, оскільки це дозволяє розробити ефективні та оптимальні механізми співробітництва, що органічно поєднують внутрішні та зовнішні фінансові ресурси, враховуючи національні інтереси та спрямовані на зменшення зовнішнього боргу та дефіциту державного бюджету.

Серед науковців, які фахово досліджували проблематику взаємодії України з міжнародними фінансовими організаціями, слід назвати таких як Л.Лазебник, Г.Мар'янович, Н.Патика, О.Рогач.

Метою даного дослідження є розробка рекомендацій щодо механізмів ефективного співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями. Означена мета передбачає вирішення таких **завдань**:

- визначення ролі міжнародних фінансових організацій;
- впровадження пріоритетних цілей та завдань для подальшої співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями;
- знайти теоретичні підходи до аналізу ефективності співпраці з МФО;
- розуміння історії та динаміки співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями;
- оцінювання фінансової підтримки України за видами та її обсягами;
- визначити вплив співпраці МФО на економічний розвиток України;

- внесок політичних лідерів та урядовців у встановленні та підтримці співпраці з МФО;
- розуміння щодо впровадження структурних реформ для успішної співпраці з міжнародними фінансовими організаціями;
- дослідити вплив відкритих механізмів співпраці МФО на економічний розвиток України.

Об’єктом дослідження є процес співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти механізмів ефективного співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями.

Методи дослідження. Тема дослідження, його мета та завдання, специфіка об’єкта та предмета зумовили його методологічну основу. Застосування загальнонаукового діалектичного методу дало змогу визначити сутність базових понять міжнародне економічне право, міжнародне фінансове право, МФО як фінансово-кредитні інститути міжнародного фінансового права, міжнародні фінансово-кредитні правовідносини, міжнародний кредитний договір, а також визначити їх особливості. Аналіз правових актів, ухвалених в рамках співробітництва України з МФО, базувався на використанні формально-юридичного методу.

Інформаційною базою для виконання даної роботи слугували офіційні матеріали служби статистики міжнародних фінансових організацій, офіційні звіти, наукові статті та наукові видання вітчизняних і зарубіжних авторів, періодичні фахові видання, довідкова література, підручники, матеріали всесвітньої мережі Інтернет.

Практична та теоретична цінність роботи полягає у тому, що результати наукового дослідження є теоретичною основою для оцінки діяльності роботи міжнародних фінансових організацій для стабільності економіки України.

На основі дослідження автором було опубліковано тези у Збірнику матеріалів студентської науково-практичної Інтернет-конференції «Міжнародний вимір відновлення економіки України», що відбулась 23 листопада 2023 р., м. Київ.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що вперше:

- розглянуто вплив співпраці з МФО на економічний розвиток та стійкість України;
- виявлені особливості впровадження структурних реформ як передумова успішної співпраці з МФО;
- виявлені напрями удосконалення та перспективи міжнародних кредитних програм для України.

Структура роботи. Наукова робота складається зі вступу, трьох розділів, які охоплюють 9 підрозділів, висновків до розділів та до роботи, списку використаних джерел та додатків.

Загальний обсяг роботи складає 92 сторінок. Список використаних джерел налічує 76 найменувань. Робота містить 2 рисунки та 6 таблиць.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СПІВРОБІТНИЦТВА КРАЇН З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

1.1. Поняття та роль міжнародних фінансових організацій

У наш час жодна країна не готова брати на себе відповідальність за забезпечення соціальних благ, які є необхідними для ефективного функціонування та збереження стійкості світової економіки. Також немає країн, які готові ефективно контролювати міжнародні інститути, що підтримують відкритість торговельної системи, забезпечують стійкість валютної системи та правильне функціонування світових фінансових ринків. У таких обставинах, на міжнародному рівні необхідно узгоджувати та визначати напрямки розвитку шляхом прийняття спільних, обґрунтованих рішень, а національні інтереси все частіше виходять за межі державних кордонів.

Поява нових ринків, інструментів та організацій на глобальному рівні, таких як іноземна валюта і капітал, Інтернет, міжнародні виробничі мережі, нові правила та глобальні ризики, визначає необхідність створення глобальних інститутів. З врахуванням високого рівня економічної взаємозалежності в усьому світі виникає потреба у системі глобального управління. Якщо впроваджуються механізми та принципи глобального управління, вони враховують особливості сучасного етапу глобалізації, відповідно до Цілей сталого розвитку на 2016–2030 рр. (The 2030 Agenda for Sustainable Development), які були затверджені Генеральною Асамблеєю ООН.

Сучасна система міжнародних організацій налічує понад 4 тис. інститутів, з котрих приблизно 300 – це міжурядові (міждержавні) організації, а інші – неурядові. Після Другої світової війни утворилася група глобальних міжнародних організацій, які спрямовують свою діяльність на стимулювання економічної та фінансово-валютної стабільності у світі. Форми і методи роботи міжнародних організацій, їхні взаємовідносини з урядами країн-членів значною мірою

визначають стан та тенденції розвитку економічного середовища окремих країн і регіонів [34, с. 22].

Серед основних чинників появи МЕО важливе місце посідають міжнародна економічна інтеграція та глобалізація. Поштовхом до створення найбільш впливових сьогодні МЕО, а саме МВФ та Світового банку, стали «Велика депресія» 1929–1933 рр. та наслідки Другої світової війни, які поставили перед світовою спільнотою завдання розробки валютно-фінансової системи, адекватної новим умовам функціонування світового господарства та міжнародних економічних відносин [34, с. 23].

До глобальних організацій належать передусім спеціалізовані інститути ООН – Міжнародний валютний фонд та Група Світового банку, а також ГАТТ–СОТ. Крім того, проблеми світових фінансових відносин (головно країн, що розвиваються) обговорюються на Конференції ООН з торгівлі й розвитку – ЮНКТАД (з 1964 р. – 1 раз на 3-4 роки). Між сесіями ЮНКТАД ці функції виконує Рада з торгівлі й розвитку, яка збирається двічі на рік. Комітет ООН із невидимих статей та розвитку також займається проблемами світової валютної системи, передусім проблемами надання офіційної допомоги розвитку, доступу країн, що розвиваються, на ринки капіталу, гарантування за експортними кредитами, зовнішньої заборгованості цієї групи країн.

Економічна рада ООН створила чотири регіональні комісії для Європи, Африки, Азії, Латинської Америки. Дві останні сприяли організації Азійського банку розвитку та Міжамериканського банку розвитку.

Паризький клуб країн-кредиторів є неформальною організацією промислово розвинутих країн, яка формує політику щодо врегулювання та відстрочки платежів за державним боргом країн.

Лондонський клуб кредиторів намагається розв'язати проблеми врегулювання приватної зовнішньої заборгованості країн-боржників.

Глобальний характер мають також зустрічі голів держав та урядів «сімки» та «Групи 10», до якої, крім США, ФРН, Японії, Франції, Великої Британії, Італії, Канади, входять Бельгія, Нідерланди, Швейцарія, Швеція. На цих зустрічах

обговорюються найважливіші питання світового економічного розвитку, в тому числі валютно-фінансові та кредитні проблеми.

До регіональних міжнародних економічних організацій належать насамперед регіональні банки розвитку (Європейський банк реконструкції й розвитку – ЄБРР, Міжамериканський банк розвитку – МаБР, Африканський банк розвитку – АфБР, Азійський банк розвитку – АзБР) і регіональні валютно-кредитні та фінансові організації (Європейський центральний банк – ЄЦБ, Європейський інвестиційний банк – ЄІБ, Європейський фонд розвитку – ЄФР тощо). Виникнення регіональних фінансових інституцій зумовлене посиленням ролі країн, що розвиваються, у світовій економіці; специфічними потребами регіонального розвитку; переміщенням основних потоків іноземних приватних інвестицій у промислово розвинуті країни [31].

За характером повноважень МЕО поділяються на три типи: міжнародні організації, які здійснюють координаційні функції; міжнародні організації, які виконують окремі наднаціональні функції; наддержавні (наднаціональні) організації.

МЕО координаційного типу поділяють повноваження з державою. Вони різняться співвідношенням повноважень та механізмами регулювання. Як правило, організація має право зобов'язувати своїх членів без їх згоди та проти їх згоди шляхом обов'язкових рішень більшістю голосів. До таких організацій належать, наприклад, більшість установ ООН, які займаються валютно-фінансовими проблемами.

Повноваження МЕО з окремими наднаціональними функціями обмежуються певними сферами. В установчих документах таких організацій прямо обмежується компетенція держав-учасниць в окремих сферах, ухвалення рішень державами в цих сферах можливе тільки за згоди міжнародної організації. Це, зокрема, Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Міжнародний банк реконструкції й розвитку (МБРР).

Нарешті, специфіка наднаціональних МЕО полягає у створенні обов'язкових для держав-учасниць правил та норм, механізмів контролю та

спонукання до виконання цих правил. Ці особливості у сфері регулювання валютно-фінансової та кредитної політики притаманні Європейському Союзу, Європейському валютному союзові, Європейському центральному банку.

Отже, сучасна інституціональна структура характеризується розгалуженою системою міждержавних організацій та інститутів, до складу якої входять як глобальні, так і регіональні валютно-фінансові установи. Значну роль у концентрації фінансово-кредитних ресурсів і регулюванні сучасного світового господарства відіграють, зокрема, такі міжнародні фінансові організації, як Бреттон-Вудські інститути, Банк міжнародних розрахунків (БМР) та банки регіональної спеціалізації (Африканський банк розвитку, Азіатський банк розвитку, Міжамериканський банк розвитку та ін.).

Різні міжнародні фінансові організації (МВФ, МБРР, МФК, МАР), володіють різними за обсягом правами і, відповідно, мають різні обов'язки. Так, Бреттон-Вудські угоди (1944 р., присутні представники 44 країн світу) наділили МВФ і МБРР спроможністю нести права і обов'язки згідно з нормами міжнародного права. Міжнародна правосуб'єктність Банку і Фонду має функціональний характер, який виявляється у договірній правоспроможності і дієздатності. Обсяг прав і обов'язків МБРР є більшими за МАР або МФК. Але Асоціація і Корпорація мають такі права і обов'язки, якими не володіє МБРР [61].

Рішення, які мають обов'язкову силу, приймаються радами керуючих Банку та Фонду, які складаються з представників всіх країн-членів цих організацій. На підставі такого рішення директори – виконавчі органи – приймають інструкції та постанови.

Діяльність міжнародних економічних організацій підтверджує загальну тенденцію розширення контрольних функцій міжнародних економічних організацій. Аналіз практики міжнародних фінансових організацій універсального характеру вказує на те, що елементи наднаціональності у цих організаціях отримали новий розвиток і проявляються в адаптованій до сучасних умов міжнародних відносин формі.

Наднаціональний характер діяльності Банку і Фонду виявляється також і в їх діяльності стосовно врегулювання боргової проблеми країн-членів. Організації відіграють головну роль не тільки в розробці, але і в практичній реалізації принципів і механізмів, які узгоджуються на різних рівнях міжнародної стратегії врегулювання зовнішньої заборгованості держав [62].

У сучасних умовах фінансова сфера вважається лідером економічної глобалізації, що призвело до перетворення фінансових потоків та інструментів на засоби економічного і політичного тиску [22, с. 9]. З огляду на це, захищаючи національні інтереси країни у фінансово-економічній сфері, необхідно ефективно використовувати форми взаємодії з МФО і ретельно розглядати умови співпраці. Одночасно важливо розвивати правові та інституційні механізми співробітництва, що будуть сприяти ефективному управлінню зовнішніми ресурсами, розвитку партнерських відносин на принципах відкритості, рівноправності, прозорості, а також допомагатимуть використовувати переваги співпраці з МФО для формування міцних інституцій в країні [10].

У зв'язку з глобалізацією економіки збільшується значущість МФО, що пояснюється кількома факторами:

- Зростання інтернаціоналізації економічного життя та швидкий розвиток транснаціональних корпорацій і банків, їхній вихід за межі національних економік.

- Поглиблення глобальних процесів у сфері економіки та фінансів.

- Розширення форм міждержавного регулювання валютно-кредитних та фінансових відносин як частини регулювання міжнародних економічних зв'язків.

- Необхідність створення організаційних основ міждержавного механізму спільного вирішення валютно-фінансових проблем світового економічного розвитку через зростання нестабільності міжнародної валютної системи та фінансових ринків.

У зв'язку із зростанням глобалізації та взаємозалежності між розвиненими та іншими країнами, функції та завдання МФО набули більш виразної ваги. Особливо важливою стала нематеріальна допомога, особливо для країн у розвитку та найбідніших країн. Поява нових центрів сили та стрімкий економічний розвиток

країн, що розвиваються, поряд з традиційними центрами сили, перетворює світову архітектуру в багатополюсний світ. Світова фінансова криза 2008 року підтвердила неефективність світової фінансової архітектури та глобального управління, утверджуючи позиції G-20 в світовій економіці.

Незважаючи на це, МФО залишається ключовою складовою сучасної світової фінансової архітектури, спрямовуючи свої зусилля на досягнення стабільності у світовій економіці. Ці організації виникли після Другої світової війни і стали важливою передумовою та елементом для поглиблення світових економічних зв'язків. Розвиток міжнародних валютно-кредитних відносин історично визначався створенням складної інституціональної структури, до складу якої входять універсальні (глобальні) та регіональні (багатосторонні) фінансові організації, а також інші валютно-фінансові установи.

Таблиця 1.1 - Цілі та функції міжнародних фінансових організацій

Цілі	Функції
Стабілізація і розвиток міжнародної валютно-фінансової системи	Виступають регулятором світового господарства і міжнародних валютно-фінансових відносин
Міждержавне валютне і кредитно-фінансове регулювання	Здійснюють нагляд за міжнародною валютною системою
Розробка і координація стратегії й тактики розвитку міжнародної валютної системи	Стимулюють макроекономічну стабільність і структурну перебудову реального сектору економіки
Акумуляція фінансових ресурсів та їх використання для забезпечення стабільності національного, регіонального та світового економічного розвитку	Надають технічну допомогу та консультації країнам-членам, а також діляться досвідом із країнами, що здійснюють соціально-економічні трансформації
Збір та аналіз інформації, а також дослідження з проблематики міжнародних фінансових відносин	Здійснюють моніторинг за станом економіки країн-членів і виконанням ними взятих на себе зобов'язань перед МФО

Основним видом міжнародних фінансових установ є універсальні, що виступають як мегарегулятори фінансової системи, координуючи валютно-кредитні відносини на світовому рівні та сприяючи глобалізації фінансів. Також існують регіональні банки розвитку, які фінансують проекти, спрямовані на економічну реформу країн або групи країн у межах певних регіонів. До них відносяться Ісламський банк розвитку, Міжнародний фонд розвитку сільського господарства, Європейський інвестиційний банк і новий Азійський банк інфраструктурних інвестицій, кожен з яких обмежується певним колом учасників.

Міжнародний валютний фонд (МВФ), завдяки своїм повноваженням і універсальному членству, виступає центральною організацією у світовому господарстві та міжнародній валютній системі. Заснований після Другої світової війни для контролю за міжнародною валютною системою, МВФ зіграв важливу роль у світовій фінансовій архітектурі. Водночас, МВФ став ключовим інструментом у прийнятті рішень відомими світовими країнами, такими як G-7, у питаннях регулювання світової економіки, міжнародної координації та узгодження макроекономічної політики країн-членів.

На сьогоднішній день МВФ є найвпливовішою організацією, яка визначає структурні параметри світового розвитку і макроекономічної політики країн-членів, спрямовуючи їхні зусилля на досягнення стабільності у світовій економіці. У нових умовах МВФ розробив нові інструменти, але при цьому стали помітними вільніше рухи капіталів приватного сектору та збільшена інтеграція світової економіки, що призвело до зростання факторів вразливості. У 1980-х роках виникла серія масштабних боргових криз, а разом з тим стали очевидними ризики і негативні аспекти глобалізації, що викликали протести серед населення [8, с. 51].

Головною метою МВФ є забезпечення стабільності міжнародної валютної системи, що досягається через реалізацію трьох основних напрямів діяльності.

1. Нагляд за міжнародною валютною системою та моніторинг економічної та фінансової політики:

МВФ постійно веде нагляд за міжнародною валютною системою відповідно до Статуту "Щорічної оцінки економічної політики".

Оцінка охоплює економічні та фінансові політики 189 країн-членів. Цей процес включає аналіз податкової, грошово-кредитної та валютної політики, а також платіжних балансів країн. На основі цього аналізу розробляються рекомендації щодо коригування глобальної макроекономічної політики.

2. Надання позик країнам-членам з проблемами платіжного балансу.

МВФ надає фінансову підтримку країнам, які зіткнулися або можуть зіткнутися із проблемами платіжного балансу. Це фінансування здійснюється за допомогою різноманітних кредитних механізмів, кожен з яких передбачає умови

та заходи для країни-позичальника відповідно до її соціально-економічного розвитку. Такі механізми включають «Stand-by» (SBA), гнучку кредитну лінію (FCL), лінію превентивної підтримки і ліквідності (PLL), механізм розширеного кредитування (EFF) та інструмент швидкого фінансування (RFI).

3. Надання технічної допомоги та економічний аналіз:

МВФ співпрацює з урядами країн-членів, надаючи технічну допомогу у впровадженні монетарної, валютної, бюджетної, податкової політик та в удосконаленні банківської діяльності. Технічна допомога, яка становить майже 20% щорічного бюджету МВФ, подається за запитом країни-члена. Крім того, МВФ є глобальним центром досліджень інтернаціональних економічних та фінансових відносин, а також форумом для обговорення різних питань [5, с. 80].

На даний момент найбільш необхідні країни можуть скористатися рядом пільгових кредитних механізмів, які надаються в межах МВФ:

1. Розширений кредитний механізм (ECF): ЦЕ основний інструмент Фонду для надання середньострокової підтримки країнам, що зазнають тривалих труднощів з дефіцитом платіжного балансу. Фінансування за цим механізмом надається за нульовою процентною ставкою, з пільговим періодом 5 років і повним терміном погашення 10 років.

2. Кредитний механізм "Standby" (SSF): використовується для фінансової підтримки країн із короткостроковими труднощами в урегулюванні платіжного балансу. Цей механізм може служити як запобіжний захід, а фінансування в межах нього здійснюється за нульовою процентною ставкою, з пільговим періодом 4 роки і повним терміном погашення – 8 років.

3. Механізм швидкого кредитування (RCF): забезпечує швидку фінансову допомогу для найбільш необхідних країн світу, які негайно потребують підтримки платіжного балансу. Цей механізм дозволяє МВФ швидко реагувати на неочікувані виклики в таких країнах, а фінансування в межах нього надається за нульовою процентною ставкою, з пільговим періодом 5 років і повним терміном погашення 10 років.

МВФ також співпрацює з урядами країн-членів, надаючи їм технічну допомогу у впровадженні монетарної, валютної, бюджетної, податкової політики, а також у вдосконаленні банківської діяльності та інших сфер. Технічна допомога надається за запитом країни-члена і становить майже 20% щорічного бюджету МВФ. Місії МВФ направляються до центральних банків і міністерств фінансів для надання допомоги. Крім того, МВФ виступає глобальним центром досліджень інтернаціональних економічних та фінансових відносин і форумом для обговорення та розробки рішень з різних питань. Його експертні оцінки і дослідження часто лежать в основі економічної політики країн-членів [2].

Отже, у сучасних умовах глобального розвитку економічна модель включає широку інтеграцію в міжнародні економічні та фінансові інституції з метою забезпечення активної участі в міжнародній кооперації та розподілі праці. Ця інтеграція призводить до значного зростання соціально-економічного розвитку, забезпечує доступ до технологічних інновацій та приносить додаткові переваги у плані підвищення ефективності та зниження собівартості продукції, сприяючи міжнародній конкурентоспроможності. Тому, управління взаємовідносинами з МФО з врахуванням гнучкості та раціональності може призвести до значних успіхів у середньо- та довгостроковій перспективі, особливо за умови спрямування отриманих кредитів МФО на розвиток економіки, створення нових галузей та робочих місць, що сприятиме економічному зростанню та соціальному розвитку.

Міжнародні фінансові організації відіграють ключову роль у світовому господарстві та міжнародних економічних відносинах, сприяючи зміцненню макроекономічної стабільності, вирішенню соціально-економічних питань і інтеграції національних економік у світове господарство. Їхні дії є важливою складовою світової фінансової системи та вони мають значний фінансовий потенціал, що дозволяє впливати на економічний розвиток та функціонування міжнародного бізнесу в різних країнах та регіонах світу.

З урахуванням нових глобальних ризиків роль МВФ зростає, особливо в умовах сучасної світової кризи, яка охопила всі сфери людського життя та сфери економіки, політики і соціальної сфери. Високі оцінки фахівців МВФ стосовно

поточної кризи свідчать про її серйозний вплив, який, за їх словами, може перевершити навіть той, що відбувся під час Великої депресії 1930-х років.

У зв'язку з цим, для відновлення світової економіки важливо використовувати не лише значні фінансові ресурси, але й отримувати консультаційну допомогу, розробляти антикризові заходи та аналітичні матеріали, що можуть бути надані МВФ. Однак інші міжнародні організації, такі як Всесвітня організація охорони здоров'я, Міжнародна організація праці та Міжнародна організація з міграцій, також відіграють важливу роль у вирішенні проблем, пов'язаних із пандемією, зайнятістю та міграцією. Тільки спільна координація може забезпечити ефективне вирішення глобальних викликів нашого часу.

Методологія дослідження міжнародних фінансових організацій включає використання різноманітних загальнонаукових та спеціально-наукових підходів:

- Аналіз та синтез використовувались для розгляду наслідків імплементації положень, прийнятих в рамках співпраці з МФО, та обґрунтування рекомендацій щодо вдосконалення правового регулювання.

- Абстрагування та узагальнення застосовувались для дослідження регулювання та організаційно-правових форм співпраці України з МФО, аналізу перспективних напрямів взаємодії.

- Історико-правовий метод використовувався для ретроспективного аналізу історичних аспектів становлення та розвитку правовідносин України з МФО.

- Структурно-функціональний метод застосовувався для виділення видів та напрямів діяльності МФО, з якими співпрацює Україна, та механізмів їх взаємодії з українською стороною.

- Порівняльний метод використовувався для аналізу досвіду співпраці МФО з іншими державами та ефективності їхніх програм кредитування.

- Метод прогнозування використовувався для обґрунтування рекомендацій щодо реформування співробітництва України з МФО.

1.2. Цілі та завдання співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями

Україна здійснює партнерство з різними міжнародними організаціями, що можна розділити за сферою їхньої діяльності на кілька груп.

Перша група включає установи, чия діяльність суттєво впливає на глобальний розвиток економіки та всіх її соціально-економічних компонентів. Серед них перебувають міжнародні валютно-фінансові організації, такі як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк (СБ), Міжнародна організація праці (МОП), Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН), Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ).

Друга група охоплює міждержавні галузеві організації, що діють поза рамками ООН. Зокрема, до найбільш важливих і пріоритетних для України відноситься Світова організація торгівлі (СОТ) та Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР).

Третя група включає близько 70 асоціацій європейських підприємців, переважно в промисловості, енергетиці, транспорті та зв'язку. Взаємодія з цими асоціаціями сприяє залученню фінансових ресурсів для України, а також отриманню організаційної та технічної допомоги.

Четверта група охоплює міжнародні кооперативні організації, з Міжнародним кооперативним альянсом (МКА) на чолі.

Однією з найвпливовіших міжнародних фінансових організацій в Україні є Світовий банк, який включає 186 країн-акціонерів. З 1992 року Україна є членом МВФ та входить до структури СБ. У період до 2020 року СБ затвердив для України понад 60 позик на загальну суму понад 10 млрд. доларів США [57].

Поточна економічна ситуація в Україні є результатом взаємодії внутрішніх і зовнішніх факторів, таких як спад національного виробництва, зменшення ВВП, підвищення інфляції та девальвація національної валюти. У подоланні кризових явищ велике значення має отримання технічної, фінансової та аналітичної підтримки від міжнародних фінансових організацій. Співпраця з провідними

міжнародними фінансовими організаціями є необхідною для вирішення стратегічних завдань України в період трансформаційних змін.

Таким чином, одним з шляхів вирішення цих проблем є співпраця України із міжнародними фінансовими організаціями, до яких вже з 1992 року відноситься Міжнародний валютний фонд. Аналіз співпраці України та МВФ дозволяє виявити помилки минулого та використовувати цей досвід для поліпшення співпраці двох суб'єктів міжнародного права та нормативно-правового регулювання використання зовнішніх позик.

Починаючи з моменту проголошення незалежності 24 серпня 1991 року, Україна пережила перехідну економіку. Для країни було важливо визначити економічні орієнтири, щоб забезпечити собі гідне місце у світовій економіці. Утримання власної валюти дозволило уникнути проблем, що існували в країнах, які затримувалися з вирішенням цього питання.

Важливо відзначити, що крім юридичного фінансового суверенітету, існує фактичний рівень, який обумовлений залежністю внутрішнього грошового обігу від впливу іноземної валюти. Ця залежність виявляється не лише в кількісних показниках використання іноземної валюти, але і у прямій прив'язці обмінного курсу та обсягу емісії національної валюти до курсу іноземної валюти чи її припливу на внутрішній ринок. Можливість переходу України до схеми валютного правління стала актуальною через високий рівень інфляції та відсутність конституційних гарантій незалежного функціонування Національного банку України.

На момент приєднання України до Міжнародного валютного фонду (вересень 1992 року), стаття VIII, що передбачала зобов'язання забезпечити конвертованість національної валюти для поточних операцій, ще не була ратифікована. Замість цього, стаття XIV надавала можливість зберігати існуючі обмеження, і цей перехідний період тривав практично чотири роки до травня 1996 року, коли стаття VIII була ратифікована, готуючи шлях для введення гривні в обіг у вересні 1996 року.

Зауважимо, що Україна опинилася в перехідній економіці, де основною проблемою був високий рівень інфляції та відсутність власної валюти. Таким чином, вступ до МВФ розглядався як засіб виходу з цієї ситуації. Україна стала членом Міжнародного валютного фонду у вересні 1992 року після підписання Міністром фінансів Г. П'ятаченком Статуту МВФ. До цього відбулася значна підготовча робота, проведена Міністерством фінансів та Національним банком України відповідно до Закону України "Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства гарантійних інвестицій" від 3 червня 1992 року.

Перша фінансова програма для України, обсягом 0,5 млрд. доларів США, була запущена у 1994 році, хоча багато сприймають меморандум МВФ як "вирок". У свою чергу, Україна використала отримані кредити МВФ для обслуговування зовнішнього боргу, фінансування дефіциту платіжного та торгового балансів, а також формування валютних резервів. Ця допомога сприяла стабільності національної валюти, успішній грошовій реформі та введенню конвертованості гривні для поточних операцій, що в свою чергу підвищило стійкість фінансової системи та збільшило довіру до неї [1].

Водночас слід зауважити, що співпраця з Міжнародним валютним фондом виходила за межі простого отримання та використання кредитів. Фактично, більший акцент був розміщений на взаємодії щодо впровадження національної валюти (з виходом з єдиної карбованцевої зони, створенням гривні тощо) та забезпечення її конвертованості для поточних операцій. Іншими словами, на даному етапі розвитку міжнародної валютної системи Фонду довелося спільно вирішувати аналогічні питання з новими членами, які раніше вирішувалися в партнерстві із країнами Західної Європи.

У вересні 1992 року Україна приєдналася до МВФ відповідно до Закону України "Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» від 24

червня 1992 р. Згідно з цим законом Кабінет Міністрів України отримав повноваження виконувати платежі до Фонду від імені України. Міністерству фінансів України (Мінфін) доручено здійснювати всі фінансові операції між Україною та міжнародними фінансовими організаціями (МФО).

Відповідно до згаданого закону, Україна виступає як позичальник, а Національний банк України (НБУ) - як банк, що утримує кошти МФО, які фінансуються в межах України. У разі необхідності Мінфін або НБУ видаватимуть інструкції, необхідні для виконання зобов'язань України. Крім того, НБУ виконує роль розпорядника кредитів, отриманих від МВФ, а відшкодування та обслуговування цих кредитів фінансується за його рахунок. Згідно зі Статтями Угоди МВФ 1944 року, суб'єктами, які отримують фінансування, є держави. Зокрема, пункт "а" розділу 2 статті V вказує, що спеціальні права запозичення або валюта виділяються державі-члену за її ініціативою. При цьому розділ 1 статті V стверджує, що взаємодію з міжнародною організацією від імені держави можуть здійснювати лише казначейство, центральний банк чи інші фінансові органи. Таким чином, у всьому тексті документа не вказано легітимність таких органів як підстави для виділення фінансування або для здійснення контактів із МВФ. Отже, виокремлюючи кошти допомоги, МВФ керується принципами визнання держав та їх урядів [11].

Існує відмінність між Світовим банком та Міжнародним валютним фондом, яка полягає в тому, що МВФ акцентує увагу на забезпеченні короткострокової фінансової стабільності в країні, тоді як СБ спрямований на реалізацію середньострокових та довгострокових проектів структурних і галузевих перетворень в економіці країн.

Взаємодія між Україною та СБ відбувається в рамках Стратегій допомоги Україні (СДУ) на певний термін. Головною метою цих стратегій є підтримка європейського шляху України. СДУ спрямована на втілення європейських амбіцій шляхом реформування інституцій і політики, зміцнення відповідальності посадових осіб державних органів та укріплення основ громадянського суспільства.

Після завершення терміну СДУ у грудні 2007 року була прийнята нова Стратегія партнерства з Україною на період 2008–2011 років. Ця стратегія ставила за мету сприяти сталому економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності України, реформуванню державних фінансів та державного управління, а також удосконаленню державних послуг в таких сферах, як охорона здоров'я та освіта [50].

Стратегія визначала основні мети Групи Світового банку в Україні, зосереджуючись на різних секторах. Серед них були муніципальна структура, енергетика, земельна реформа, соціальне страхування, охорона навколишнього середовища, якісна середня освіта, кредитування та інвестиції, надання аналітичних і консультаційних послуг, а також технічна допомога.

У грудні 2018 року Рада директорів МВФ ухвалила рішення щодо початку чергової 14-місячної програми підтримки економічної політики StandBy Arrangement (SBA) для України, обсяг якої склав 3,9 млрд. доларів США [56].

Серед ключових елементів Стратегії допомоги були ряд проектів, необхідних для реформування національної економіки, включаючи проекти щодо (з виділенням коштів у мільйонах доларів США):

- підтримки реформування енергетичної сфери (200);
- удосконалення соціальної допомоги в Україні (140);
- модернізації фінансової національної економіки (50);
- дорожньої безпеки (400);
- підтримки гідроенергетики та загальних фінансів (60);
- поліпшення енергоефективності національної економіки (200);
- розвитку експорту та загальних фінансів (150).

З 2019 року в Україні було реалізовано дев'ять спільних проектів із Світовим банком на загальну суму 2,6 мільярда доларів США. Виділення коштів на проекти у 2019 році зросло майже на 18% у порівнянні з попереднім роком [56].

Гроші Світового банку в Україні були вкладені у розвиток транспорту, медицини, соціальної сфери та житлово-комунального господарства. Серед проектів, які вже реалізуються в Україні, виділяються декілька напрямків:

–Поліпшення транспортного сполучення в регіонах і з сусідніми країнами, а також удосконалення доріг і безпеки в Україні, щоб покращити стан і якість ділянок уздовж дороги М-03 та підвищити безпеку руху на дорогах.

–Фінансування розвитку магістральних електромереж у містах і регіонах.

–Підвищення якості медичних послуг, а також покращення управління в системі охорони здоров'я в Україні.

–Підвищення якості та ефективності послуг у сферах водопостачання, водовідведення та утилізації твердих побутових відходів у відібраних містах України.

– Підвищення енергоефективності та якості послуг у відібраних підприємствах теплокомуненерго на території України.

– Модернізація державних фінансів України для підвищення ефективності та прозорості управління державними фінансами.

– Додаткове фінансування Проекту реконструкції гідроенергетики для покращення регулювання, ефективності та безпеки гідроелектростанцій в Україні.

– Проект з енергоефективності для підвищення ефективності у сфері промисловості, комерції, муніципалітетів та державних підприємств.

– Проект розвитку експорту (ПРЕ2) з метою фінансування оборотного капіталу та інвестицій для приватних експортних підприємств в Україні [56].

Підсумовуючи вищезазначене, слід відзначити, що Україна знаходиться в складному фінансовому та економічному стані, і ефективним інструментом для подолання економічної кризи, поряд з реалізацією проектів, може бути продуктивна співпраця з міжнародними фінансовими організаціями.

Навіть із численними позитивними результатами від взаємодії України з міжнародними фінансовими установами, ця діяльність може стати чинником нестабільності української економіки. Зокрема, фінансова заборгованість робить економічну систему країни надто вразливою, нестійкою та залежною від зовнішніх кредиторів. У той самий час, важливо, щоб формат співпраці базувався на врахуванні національних інтересів держави.

Треба зауважити, що існують проблеми відносин України з міжнародними фінансовими інститутами, які виникають через особливості самої України та процесів у міжнародних фінансових інститутах. Україна, як країна з перехідною економікою, має стикатися зі стандартними вимогами для співпраці, які застосовуються до інших країн.

Україна має складнощі у встановленні відносин із зовнішніми кредиторами через неможливість повного виконання своїх зобов'язань перед ними, навіть при тому, що держава залежить від зарубіжних фінансових потоків. Треба уникати впливу існуючих проблем на зміну співпраці із міжнародними фінансовими інститутами в напрямку конфронтації. В іншому випадку, це може призвести до небезпечних порушень фінансових та інших зобов'язань, включаючи дефолт або свідоме політичне рішення. Таким чином, проблеми відносин з міжнародними фінансовими інститутами залишаються надзвичайно важливим аспектом на сучасному етапі економічного розвитку України.

Світовий досвід підтверджує, що для країн, які стикаються з завданнями реструктуризації різних галузей, систем власності та управління, а також мобілізації капіталовкладень та кредитних ресурсів, ефективність використання додаткових фінансових можливостей є ключовим фактором для просунутого руху вперед. Успіх майбутнього розвитку України залежить від ефективного розподілу коштів.

Взаємодія з міжнародними фінансовими організаціями позитивно впливає на вирішення численних фінансово-економічних та соціальних проблем України. Мета співпраці полягає в забезпеченні рівноправної участі в міжнародних інтеграційних процесах за допомогою ефективного використання кредитних ресурсів. Це сприятиме створенню умов для сталого економічного росту та розвитку змішаної економіки.

Шляхом співпраці з Міжнародним валютним фондом, Україна має на меті підняти свій економічний національний рівень. Рекомендується розробляти конкретні проекти міжнародних фінансових операцій, спрямовані на максимально ефективне використання ресурсів. Після отримання фінансової допомоги слід

вживати жорсткого контролю за її використанням. Це надасть можливість провести структурну реформу економіки України, сприяючи її інноваційному розвитку.

З метою забезпечення сталого розвитку країни, необхідно акцентувати увагу на підвищенні конкурентоспроможності України на міжнародному ринку, реформуванні системи управління державними фінансами та державним сектором, а також покращенні рівня надання державних послуг та благополуччя громадян України.

1.3. Теоретичні підходи до аналізу ефективності співпраці з МФО

На сучасному етапі розвитку світової економіки, МФО відіграють важливу роль, надаючи не лише фінансову, технічну та аналітичну підтримку своїм країнам-членам, але також виступають регуляторами глобальної економіки. З початку 1980-х років світова економіка пройшла через значні трансформації, спричинені процесами глобалізації, розвитком інформаційного суспільства, інновацій та радикальними системними змінами, а також зазнала впливу регіональних та глобальних криз і технологічного прогресу. Ці процеси пов'язані з транснаціоналізацією, розвитком інновацій, залученням іноземних інвестицій та фінансових ресурсів МФО, а також використанням внутрішніх заощаджень. Вони ґрунтуються на особливостях господарювання, менталітету, традиціях і цінностях населення, і в різних країнах світу ці механізми варіюються та мають свої специфічні особливості.

Особливості мають і процеси трансформації та співробітництва з МФО в країнах Центральної та Східної Європи. Неспроможність МФО оперативно реагувати на виклики та забезпечувати світову економічну систему необхідною ліквідністю для подолання кризових тенденцій призводить до зближення країн на регіональному рівні та формування багатосторонніх механізмів, спрямованих на утримання регіональної фінансової стабільності та ініціатив, спрямованих на

збільшення темпів економічного росту в межах регіону. Визнано, що розвинута регіональна структура може сприяти фінансовій стабільності країн регіону через:

- залежність від МФО у справах антикризової політики;
- ефективне запобігання та управління фінансовими ризиками за допомогою регіональних механізмів кооперації;
- логічну основу для фінансового співробітництва у зв'язку з наявністю сильної регіональної економічної та фінансової взаємозалежності.

Співпраця країн регіону з МФО призвела до як позитивних, так і негативних наслідків. З одного боку, заходи, запропоновані МФО для подолання кризи, включають: відмову від фіксованого валютного курсу та прив'язки до долара США, підвищення ставок рефінансування для зміцнення національних валют, жорстку фіскальну політику для зменшення дефіциту державного бюджету, а також відкритість ринків для іноземного капіталу для розвитку конкуренції та інтернаціоналізації національних економік тощо. З іншого боку, реалізація цих рекомендацій мала негативний вплив на соціально-економічну сферу, призводячи до зменшення національного виробництва, масових банкрутств середнього та малого бізнесу, збільшення безробіття, скорочення імпорту, зниження рівня життя населення та посилення соціальної та політичної напруги.

Загалом, економічні програми МФО у країнах Східної Європи мали на меті вирішення макроекономічних і структурно-інституціональних диспропорцій у економіках країн із перехідною економікою. Допомога МФО для реалізації програм стабілізації і структурної трансформації в країнах регіону фокусувалася на таких аспектах:

- зменшення дефіциту платіжного балансу та скорочення державних субсидій для обмеження бюджетних витрат;
- проведення широкомасштабної приватизації неефективних сегментів національної економіки та перенаправлення виробництва на зовнішні ринки;
- сприяння розвитку фінансового сектора, ринку цінних паперів і кредитно-фінансових установ;

—лібералізація залучення та підтримка іноземних інвестицій, переказів фінансових активів, репатріації прибутку іноземних інвесторів [56].

Надалі планується взаємодія з МФО з орієнтацією на посилення умов для бізнесу, що становить важливий фактор для всього Східноєвропейського регіону. Це передбачає впровадження широкомасштабних заходів, зокрема, підтримки корпоративного управління, забезпечення прав власності та виконання контрактів, реалізацію адміністративної реформи та удосконалення законодавства у сфері конкурентної політики, вирішення питань банкрутства та фінансового оздоровлення, залучення прямих іноземних інвестицій, а також продовження інтеграції в глобальні ринки товарів і послуг. Для деяких країн це також передбачає впровадження законодавчих та адміністративних реформ, які необхідні для вдосконалення системи державного управління.

Оцінка наслідків співпраці України з МФО може бути розглянута з різних точок зору. З одного боку, аналіз партнерства підкреслює, що однією з ключових структурних реформ за останні роки є реформування банківського сектору. Ця ініціатива сприяла стабілізації національної фінансової системи та створенню умов для сталого економічного зростання. Діяльність МФО в Україні відіграє роль у відновленні фінансової спроможності, роблячи рекомендації щодо ефективної реалізації структурних реформ.

Слід зауважити, що значна частина коштів, які були залучені від МФО, використовується для стабілізації фінансової ситуації у країні, збільшення національних резервів, фінансування дефіциту платіжного балансу, обслуговування зовнішнього боргу тощо. Кредити, надані МФО, характеризуються неінфляційними властивостями, що робить їх вигідними для України, особливо з урахуванням того, що без цих кредитів масштаби економічної кризи та її наслідки були б набагато серйознішими.

Отримання коштів від МФО сприяло прискоренню формування національної валютно-фінансової системи та золотовалютних резервів України. Ці ресурси дозволили ефективно проводити монетарну політику, зменшити темпи інфляції, залучати інвестиції та валютні ресурси в країну. Збільшення валютних

резервів підтверджує стабільність фінансової системи та сприяє підвищенню довіри до неї. Світова практика підтверджує, що кредитування від МФО на пільгових умовах надає країнам певний час для впровадження політики структурної перебудови і реформ, сприяючи відновленню умов для сталого економічного зростання, зайнятості та соціальних інвестицій [56].

Взаємодія з міжнародними фінансовими організаціями) призвела до ряду позитивних впливів для України, таких як набуття нового досвіду, створення необхідної законодавчої бази і оновлення механізмів державного управління. Це також допомогло в забезпеченні макроекономічної та фінансової стабільності, розвитку приватного сектору та створенні сприятливого середовища для економічного зростання, особливо в умовах обмеженості власних ресурсів та можливостей отримання комерційних позик на зовнішньому ринку. Крім того, це відкрило можливість використовувати світовий досвід, отримувати технічну допомогу та аналітичні дані від МФО, що полегшує оцінку та аналіз економічної, соціальної та макроекономічної політики національного рівня.

З іншого боку, експерти визначають деякі недоліки у співпраці України з МФО з декількох причин. По-перше, виникають проблеми ефективності використання отриманих коштів, оскільки невчасне або неповне їх використання для виконання умов програм структурної перебудови і макроекономічної стабілізації може призвести до гальмування відповідних реформ і проектів. Це може також викликати перенесення або затримку строків їх реалізації, а в окремих випадках – навіть скасування виділених коштів, що призводить до неефективного використання бюджетних ресурсів. Експерти вбачають причину цього в тому, що фінансова допомога спрямовується переважно на покриття зовнішніх боргів, замість використання цих коштів як ресурсу для реалізації економічно вигідної стратегії, стабілізації та поліпшення соціально-економічної ситуації, а також уникнення кризових ситуацій у майбутньому [56].

Крім того, отримання кредитів від МФО призвело до значного збільшення зовнішнього державного боргу країни, що через відсутність або недостатність системних реформ у ключових сферах суспільно-економічного життя призвело до

кризового загострення платіжного балансу. Наприкінці, вимоги щодо оптимізації бюджетних витрат, які часто супроводжують виділення кредитів МВФ, впливають на соціально-економічні програми.

Згідно з тривалим досвідом взаємодії України з міжнародними фінансовими організаціями, виникає потреба в розробці нового якісного підходу до загального розуміння ролі різнопланової міжнародної допомоги та ресурсів МФО як взаємодоповнюючих інструментів у втіленні державної політики міжнародної інтеграції, соціально-економічного розвитку та захисту інтересів України у міжнародних економічних відносинах.

Взаємодія з МФО має базуватися на двох основних напрямках: на проведенні інституційних та структурних реформах і на сучасній промисловій політиці, спрямованій на стійке економічне зростання. Структурні реформи, які МФО визначає як невідворотні для України, не лише сприяють стабілізації макроекономічної та фінансової ситуації у країні, але й створюють тиск для впровадження необхідних, хоча й непопулярних, реформ. Таким чином, ефективні інституційні та структурні реформи у всіх секторах економіки необхідні для покращення бізнес-середовища та корпоративного управління.

На новому етапі взаємодії України з МФО виникає необхідність в розробці якісно нового підходу та організаційних механізмів взаємовідносин. При розробці концептуальних основ зовнішньоекономічної стратегії України слід враховувати зміни в роботі МФО, зокрема Світового банку і МВФ. Взаємодія з МФО допомагає залучати додаткові фінансові ресурси, отримувати технічну допомогу в процесі реалізації ринкових реформ і впроваджувати визнані норми та стандарти в господарську систему. Однак для успішної взаємодії необхідно мати політичну волю та чітке бачення головних завдань, спрямованих на підвищення результативності співпраці.

Стратегічні напрями майбутньої співпраці включають модернізацію механізмів впровадження пріоритетів програм та проектів МФО, розробку середньострокової стратегії розвитку, що враховує оптимізацію залучення ресурсів

та підвищення ефективності використання зовнішніх ресурсів для соціально-економічного зростання [56].

РОЗДІЛ 2

КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

2.1. Історія та динаміка співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями

Україна активно взаємодіє з різними міжнародними фінансовими організаціями, які мають як універсальний, так і регіональний характер. У зв'язку з цим, критерій географічного розповсюдження став підґрунтям для класифікації цих організацій на глобальні та регіональні в залежності від кола їхніх учасників. Наприклад, до глобальних фінансових організацій, з якими співпрацює Україна, відносяться Міжнародний валютний фонд та Група Світового банку, оскільки будь-яка держава може стати їхнім членом, незалежно від її географічного розташування. З іншого боку, Україна тісно співпрацює з регіональними фінансовими організаціями, такими як Європейський банк реконструкції та розвитку та Чорноморський банк торгівлі та розвитку. Крім того, на основі рамкових угод Україна встановлює взаємодію з Північним інвестиційним банком та Європейським інвестиційним банком тощо.

Важливо відзначити, що співпраця з різними міжнародними фінансовими організаціями, членом яких Україна не є, має значущий вплив. Україна тісно взаємодіє та впроваджує рекомендації з метою адаптації законодавства у галузі публічних фінансів до міжнародних стандартів. Наприклад, у сфері реформування податкової системи співпраця з Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та у сфері фінансового моніторингу з Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) є ілюстративними прикладами. Україна також продовжує вирішувати питання адаптації внутрішнього законодавства до рекомендацій Базельського Комітету з питань банківського нагляду відповідно до рішення Ради Національного банку України.

Враховуючи інтенсивну взаємодію з міжнародними фінансовими організаціями у сферах бюджетних відносин, оподаткування, банківського сектору та фінансового моніторингу, необхідно провести аналіз впливу співпраці з МФО на якісні зміни у цих галузях публічних фінансів на підставі міжнародних звітів та статистичних даних. Це дозволить оцінити ефективність проведених реформ та визначити перспективи їхнього подальшого розвитку.

Співпраця в бюджетній сфері найбільше пов'язана із діяльністю Міжнародного валютного фонду та МБРР. Шляхом аналізу програм і проектів, що відбувалися протягом періоду з 1994 по 2024 рік, можна визначити конкретні цілі та результати співпраці, які сприяли розвитку та зміцненню бюджетної системи України:

Таблиця 2.1 - Цілі та результати співпраці у сфері бюджетних правовідносин

Цілі	Результати
1994-1999 роки	
Скорочення дефіциту державного бюджету, досягнення помірних темпів інфляції та розвиток бюджетної системи України	– розширено джерела фінансування дефіциту державного бюджету шляхом залучення зовнішніх кредитів, призводячи до диверсифікації їх структури, і одночасно заборонено фінансування через емісію Національного банку України; – змінено підходи до формування бюджетної політики та управління публічними фінансами, які раніше базувалися на державному плануванні та командно-адміністративному розподілі фінансових ресурсів, шляхом адаптації до ринкових механізмів управління економікою та поступового приведення до міжнародних стандартів; – проведено інституційну реформу в бюджетній сфері; – впроваджено казначейську систему для касового виконання бюджетів, що призвело до скорочення субсидій; – внесено зміни у класифікацію доходів і видатків; – впроваджено нову систему міжбюджетних відносин, що забезпечило ефективний контроль над обігом публічних фінансів.
2000-2007 роки	
Оптимізація видатків державного бюджету України через реформування податкової системи, пенсійної системи та енергетичного сектора	– розвиток законодавства у сфері бюджету, зокрема прийняття першого Бюджетного кодексу України від 21.06.2001 року, враховуючи рекомендації МВФ; – упроваджено програмно-цільовий метод бюджетного планування.

2008-2013 роки	
Фіскальна консолідація за допомогою реформування державного управління, пенсійної системи, сектора державних підприємств, податкової системи, НАК «Нафтогаз України», скорочення соціальних видатків та підвищення тарифів на газ та електроенергію	– ухвалено Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 року; – проведено реформування системи пенсійного забезпечення; – удосконалено систему центральних органів виконавчої влади та забезпечено доступ до публічної інформації у сфері бюджетних коштів.
2014-2024 роки	
Реформування системи управління публічними фінансами з метою підвищення ефективності, прозорості та підзвітності використання бюджетних ресурсів, а також оптимізації видатків з державного бюджету України	– проведено реформу управління державними фінансами, акцентуючи роль програмно-цільового підходу, впроваджено комплексне середньострокове бюджетування, підвищено фінансову здатність територіальних громад (бюджетна децентралізація), збільшено прозорість використання публічних фінансів; – удосконалено систему публічних закупівель, розпочато реформи у сферах пенсійного забезпечення, медичної, соціальної, енергетичної та державного управління.

Джерело: [55]

В той же час Україна взаємодіє з Європейським Союзом (ЄС), зокрема після підписання Угоди про асоціацію. Наприклад, з початку 2014 року по 2019 рік Європейська комісія виділила Україні макрофінансову допомогу в розмірі 2,8 млрд. євро, що є найбільшою сумою, наданою ЄС третій країні [73]. ЄС має специфічний статус у глобальній фінансовій системі, а Україна не є його членом. Однак приклади такої взаємодії підкреслюють інтеграцію України у міжнародну спільноту.

У наші дні велике значення приділяється контрольній діяльності міжнародних фінансових організацій, оскільки моніторинг допомагає визначити фактичний економіко-фінансовий стан певної держави та відстежити результати впровадження програм та проектів. Здійснення контрольних повноважень включає підготовку звітів, доповідей і направлення місій. У програмах МВФ, стратегіях Світового банку та Європейського банку реконструкції та розвитку описано досвід реалізації та результати виконання попередніх програм і проектів, що свідчить про систематичний контроль фінансово-економічної політики.

Організаційні аспекти функціонування МФО виражаються в їхній внутрішній діяльності та спрямовані на досягнення завдань та цілей через створення відповідної структури та управлінської діяльності. Ця організаційна функція допомагає МФО залишатися постійно діючою інституцією, ефективно виконувати свої завдання та адаптуватися до змін у міжнародному просторі [28, с. 323].

Ще однією сферою діяльності МФО є інформаційна діяльність, яка набуває особливого значення в сучасних умовах. Для формування інформаційного простору МФО вони розробляють різноманітні матеріали у формі доповідей, звітів, оглядів та бюлетенів, а також висвітлюють свою діяльність через веб-сайти, на яких розміщують результати своєї діяльності та проведених досліджень, статистичні дані та іншу інформацію [28, с. 321].

З викладеного вище видно, що зовнішньополітична діяльність України включає взаємодію з різними МФО, і правові відносини з ними формуються через центральні органи виконавчої влади. Функціональна направленість МФО дозволяє взаємодіяти з Україною у різних аспектах та комплексно регулювати фінансові питання.

Усі проекти, що здійснюються міжнародними фінансовими організаціями в Україні, можна класифікувати за цільовим призначенням на такі групи: 1) системні проекти, спрямовані на макроекономічну стабілізацію економіки, впровадження структурних перетворень та реформування окремих галузей; 2) інвестиційні проекти; 3) проекти міжнародної технічної допомоги [33, с. 327-328].

Питання, пов'язані з підготовкою, реалізацією, моніторингом та завершенням проектів економічного і соціального розвитку України, що фінансуються за рахунок фінансових ресурсів міжнародних фінансових організацій (крім Міжнародного валютного фонду), що залучаються як позика чи кредит державою або під державні гарантії, регулюються відповідним Порядком, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2016 р. № 70 (Порядок № 70) [44].

Згідно з Порядком № 70, системний проект визначається як проект, спрямований на підтримку проведення реформ в Україні, в рамках якого позика використовується для фінансування державного бюджету (п. 2) [44]. Міністерство фінансів (Мінфін) визначає обсяг фінансових ресурсів для залучення від МФО та звертається до них з пропозицією щодо спільної підготовки проекту, після чого інформує Кабінет Міністрів України про підтримку проекту. Мінфін також відповідає за консультації з МФО та узгодження цілей, завдань та порядку підготовки проекту (п. 25) [44].

Щодо інвестиційних проектів, вони розглядаються як проекти, реалізація яких передбачається на умовах фінансової самооплатності, і в рамках яких погашення і обслуговування позики здійснюються за рахунок коштів бенефіціара або відповідального виконавця. Ініціатором інвестиційного проекту виступає орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування або суб'єкт господарювання, який готує проектну пропозицію та подає її до Мінфіну [44]. Після отримання позитивного висновку від МФО щодо фінансування інвестиційного проекту, Мінфін приймає рішення щодо доцільності його підготовки і визначає відповідального виконавця, а також узгоджує потребу в авансі з МФО [44].

Проте слід відзначити, що отримання кредитів (позик) обмежено граничними обсягами державного (місцевого) боргу, визначеними законодавством України. Це перешкоджає необмеженому використанню фінансових ресурсів, отриманих від міжнародних фінансових організацій. Наприклад, Закон про Державний бюджет України встановлює граничний обсяг річного дефіциту (профіциту) державного бюджету протягом бюджетного періоду, державного та гарантованого державою боргу на завершення відповідного бюджетного періоду, а також граничний обсяг і напрямки надання державних гарантій (п. 2 п. 2 ст. 40 БК України) [4]. Загальний обсяг державного боргу та гарантованого державою боргу на кінець бюджетного періоду не може перевищувати 60 відсотків річного номінального обсягу валового внутрішнього продукту України (п. 2 ст. 18 БК України) [4].

До проекту закону про Державний бюджет України також включаються наступні матеріали: інформація про обсяги державного боргу і гарантованого державою боргу за видами боргових зобов'язань, графік погашення, обсяги та умови державних запозичень; інформація про залучення довгострокових (понад один рік) кредитів (позик), надання гарантій, придбання прав поручителя за такими зобов'язаннями державними підприємствами, у тому числі господарськими товариствами, державі яких належить 50 відсотків і більше акцій (часток); план державних запозичень на наступний бюджетний період, а також перелік інвестиційних проектів, які можуть отримати державні гарантії протягом наступного бюджетного періоду. План державних запозичень на наступний бюджетний період повинен містити перелік кредитів (позик) із вказанням кредиторів, видів, мети, валюти, строку і відсоткової ставки, а також стан укладення кредитних угод (ст. 38 БК України) [4].

Також існують інші класифікації форм співпраці, наприклад, залежно від розподілу фінансових ресурсів для реалізації проектів або програм виділяються спільне фінансування (з попереднім розподілом витрат між партнерами) та паралельне фінансування проектів (з самостійним фінансуванням різних частин проєкту чи програми).

МВФ

Міжнародний валютний фонд (МВФ) має статус спеціалізованої установи ООН та є об'єднуючим фактором для 189 країн-членів. Його основна мета полягає у сприянні глобальній монетарній співпраці, забезпеченні фінансової стабільності, розвитку міжнародної торгівлі, підтримці високої зайнятості та сталого економічного зростання, а також у зменшенні бідності світового населення. МВФ має повноваження в сфері макроекономічного та фінансового сектору, впливаючи на стабільність у світі.

Висловлюючи свою точку зору, В. А. Шинкар відмічає, що глобальний характер МВФ виявляється у консолідації практично всіх розвинених країн світу для регулювання валютно-кредитних відносин між державами-членами та надання

фінансової допомоги у разі валютних труднощів, що виникають внаслідок дефіциту платіжного балансу [67, с. 148].

МВФ реалізує свою місію шляхом нагляду за міжнародною фінансовою системою і валютною політикою країн-членів, здійснення кредитно-фінансової діяльності та надання технічної допомоги. Це комбінування дій дозволяє МВФ аналізувати економічні процеси у світі та окремих країнах, прогнозувати економічний розвиток, оцінювати ризики та надавати експертну допомогу, застосовуючи фінансові механізми за потреби.

Мануель Гітіан, колишній директор Департаменту з грошово-кредитних та обмінних питань МВФ, наголошує, що, незважаючи на відомість МВФ у сфері "кредитно-фінансової" діяльності, основна роль Фонду полягає в нагляді. Всі інші функції випливають з його спостережень, надаючи МВФ унікальність серед інших міжнародних організацій [70, р. 44-45].

За думкою Д. Ломбарді і Н. Вудс, МВФ володіє унікальними здатностями щодо об'єднання, аналізу та поширення інформації, зібраної з усіх держав-членів, що дає можливість формулювати рекомендації національним урядам щодо політики та впливу глобальних і регіональних змін на їхню економіку. Це дозволяє країнам адаптувати свої переваги, розвиваючи нові форми конкуренції та співробітництва. У той же час, з точки зору маніпулювання відносинами влади, нагляд вважається інструментом посилення умовностей і може впливати на прийняття чи відмову МВФ щодо надання певних економічних вигод [74, р. 3-4].

МВФ здійснює нагляд на трьох рівнях: національному, регіональному і глобальному. Нагляд за державами-членами є постійним процесом, завершується регулярними (зазвичай щорічними) комплексними консультаціями з окремою державою, відомими як "консультації за статтею IV", оскільки вони передбачені Статтею IV Статуту МВФ. Під час цих консультацій експерти МВФ оцінюють економічні та фінансові події, обговорюють економічну та фінансову політику країни з представниками уряду, центральних банків, а також часто взаємодіють з парламентаріями, представниками бізнесу, профспілками та громадянським

суспільством. Результати обговорень оприлюднюються в звітах, прес-релізах та розміщуються на веб-сайті МВФ.

Регіональний нагляд здійснюється в межах валютних союзів. Звіти про регіональні економічні перспективи (Regional economic outlook reports) готуються для обговорення фінансово-економічних подій та ключових питань політики в Європі, Близькому Сході, Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, Африці на південь від Сахари, Центральній Азії тощо. Глобальний нагляд передбачає аналіз світових економічних тенденцій та подій, які висвітлені у звіті "Перспективи розвитку світової економіки" (World Economic Outlook), "Звіті про світову фінансову стабільність" (Global Financial Stability Report), доповіді "Fiscal Monitor".

"Кредитна" діяльність МВФ здійснюється за допомогою різноманітних інструментів, які використовуються в межах "механізмів" (facilities), що сформувалися протягом існування Фонду. Вибір конкретного інструменту залежить від трьох основних факторів: тривалості програми, тобто приблизного часу, необхідного для відновлення стабільної та стійкої макроекономічної ситуації; внутрішньої політичної ситуації в країні, що впливає на умови надання фінансування, зокрема на готовність і можливість уряду вживати відповідні заходи; особливостей платіжного балансу, яке може бути фактичним, очікуваним або потенційним, короткостроковим або середньостроковим.

Фінансові інструменти МВФ визначаються на основі платоспроможності країн-позичальників, термінів кредитування та їх обсягів [35, с. 13]. Таким чином, існують різні підходи до класифікації кредитних механізмів МВФ у науковій літературі. Наприклад, Н. І. Патика розподіляє всі кредити МВФ на три основні групи:

1. Звичайні механізми:

Механізм "стенд-бай": надає країнам-реципієнтам можливість подолати фінансові труднощі та створити передумови для економічного зростання. Різновиди включають механізм "стенд-бай" та механізм розширеного фінансування.

2. Спеціальні (компенсаційні) механізми:

Використовуються додатково разом із звичайними механізмами для врегулювання "специфічних платіжних дисбалансів країн-членів МВФ". Різновиди включають механізм додаткового резервного фінансування, механізм компенсаційного фінансування, екстрену допомогу у разі стихійного лиха або післяконфліктних ситуацій.

3. Допомога країнам із низьким рівнем доходу:

Включає механізм фінансування для скорочення бідності та сприяння економічному зростанню; механізм фінансування для подолання зовнішніх шоків [33, с. 348-360].

Аналізуючи діяльність МВФ в Україні, розуміємо, що доцільно розділити механізми кредитування на дві групи з відповідними різновидами, оскільки ця класифікація відображає наявні механізми та ті, які були використані в рамках співпраці:

1. Звичайні механізми кредитування:

Кредитний механізм "стенд-бай" та механізм розширеного кредитування.

2. Спеціальні механізми кредитування:

Зокрема, механізм фінансування системних перетворень. У зв'язку з тим, що співпраця між Україною та МВФ використовує вищезазначені механізми, пропонуємо проаналізувати їхні ключові особливості.

Механізм "стенд-бай" (або "резервний механізм") є найбільш поширеним кредитним інструментом у взаємовідносинах МВФ з Україною, що застосовувався у 1995-1998, 2004 році та у формі попереджувальної програми "стенд-бай", а також у 2008-2014 роках. Він забезпечує гнучкість за розміром та терміном надання кредиту (12-24 місяці, але не більше 36 місяців, строк погашення 3%-5 років з моменту виділення кредиту). Попереджувальні механізми "стенд-бай" застосовуються, коли країни не мають наміру використовувати схвалені суми, але зберігають можливість робити це у разі необхідності [35].

Механізм розширеного кредитування використовувався в Україні у 1998-2002 роках та є основою для сучасних взаємовідносин між МВФ та Україною з 2015 року. Тривалість цього механізму становить від 3 до 4 років, але не більше п'яти.

Перегляди програм, у яких аналізуються кількісні показники та структурні критерії їх виконання, проводяться кожні 6 місяців та здійснюються Виконавчою радою МВФ з метою оцінювання результативності та прогресу імплементації програми, що у такий спосіб дозволяє програмі адаптуватися до економічних змін. Цей механізм передбачає фінансування на пільгових умовах з пільговим періодом 5+ років і остаточним строком погашення 10 років.

Механізм фінансування системних перетворень, який був запроваджений упродовж 1994-1995 років та є першим проектом МВФ в Україні, створено з метою подолання наслідків переходу від адміністративно-командної економіки до ринкового механізму. Надання кредиту передбачало виділення рівними частинами з інтервалом від 6 до 18 місяців за умови ефективного використання першого, з строком погашення до п'яти з половиною років.

Крім того, Фонд надає технічну допомогу для більш ефективної реалізації напрямків політики, вступаючи в співпрацю на підставі відповідного запитання держави. Форми такої технічної допомоги можуть включати в себе відрядження експертів (чи навіть цілих місій) до країни, якій вона надається, відкриття постійних представництв, складання економічних звітів чи оглядів, проведення семінарів, нарад та підготовчих курсів, а також надання консультацій та порад через Інтернет від співробітників штаб-квартири тощо. Крім того, Фонд пропонує освітні послуги підприємцям, журналістам та представникам приватного і державного секторів країн-членів МВФ.

За словами В. Дж. Крендалла (William J. Crandall), поєднання технічної допомоги, нагляду та кредитування є одним із пріоритетних завдань МВФ. Основні області надання експертизи включають "макроекономічну політику, податкову політику, адміністрування доходів, управління витратами, грошово-кредитну політику, систему валютного курсу, стабільність фінансового сектору, макроекономічну та фінансову статистику" [68, р. 3].

Світовий банк

Має місце взаємодоповнення діяльності МВФ і Світового банку, де МВФ фокусується на макроекономічній та фінансовій політиці, а Світовий банк вирішує

питання довгострокового розвитку та інвестицій. Світовий банк надає фінансування для країн розвиваючись та з перехідною економікою для реалізації структурних реформ, у той час як МВФ надає фінансові ресурси для загальної підтримки платіжного балансу країни та міжнародних резервів.

Специфікою Світового банку є те, що він, на відміну від комерційного кредитування, не тільки надає необхідне фінансування, але й забезпечує технічну допомогу, експертизу, а також підтримку аналітичної та проектно-конструкторської роботи на всіх етапах підготовки проекту.

Світовий банк, створений як Міжнародний банк реконструкції та розвитку разом із МВФ у 1944 році, представлений діяльністю п'яти міжнародних організацій, що формують Групу Світового банку. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) є основною кредитно-фінансовою організацією Світового банку та щільно співпрацює з Україною, реалізуючи інвестиційні та системні проекти для сприяння реформам у різних секторах. Особливість Світового банку полягає в тому, що він координує свою діяльність з іншими міжнародними організаціями та партнерами у сфері розвитку.

Міжнародна фінансова корпорація (IFC) допомагає зростанню приватних компаній в державах-членах Корпорації, сприяючи фінансуванню та створенню умов для приваблення приватного капіталу. З урахуванням того, що IFC розвиває приватний сектор, її вплив на реформування публічних фінансів є опосередкованим.

Міжнародна асоціація розвитку (IDA) спрямована на надання кредитів та грантів для найбільш бідних країн світу з метою зменшення бідності і підвищення рівня життя, переважно у соціальній сфері.

ОЕСР

Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) надає своїм членам можливість обговорювати та визначати напрями політичного, економічного та соціального розвитку, обмінюватись досвідом, знаходити рішення на питання та координувати внутрішню політику. Основними напрямками роботи цієї організації є моніторинг та аналіз соціально-економічних подій, що призводить

до розроблення економічних прогнозів на короткостроковий та довгостроковий періоди, а також відповідних рекомендацій.

У Меморандумі взаєморозуміння між Україною та OECD від 07.02.2014 р. визначено основні форми співробітництва: реалізація науково-дослідних проектів, проведення заходів і семінарів за ініціативою Уряду України; огляд експертами політики та законодавства України в різних галузях та розроблення рекомендацій для найвищих високопосадовців країни; використання правових інструментів OECD; участь України в роботі відповідних органів OECD відповідно до застосовних правил і практик [26].

Закріплені ключові сфери співпраці включають боротьбу з корупцією, державне управління, регулювання окремих економічних галузей, конкуренцію, інвестиції, розвиток конкурентоспроможності, особливо в галузях сільського господарства і зеленої економіки, управління державними підприємствами, мобілізацію внутрішніх ресурсів, зокрема збір податків та вирішення питань, пов'язаних із системою податкового адміністрування, багатогалузевий розвиток та збір, обробка і поширення статистичних даних.

Отже, у рамках співпраці України з OECD використовуються різноманітні організаційно-правові форми, що дозволяють залучати фінансові ресурси та технічну допомогу для реалізації інвестиційних та системних проектів з метою реформування сфери публічних фінансів.

2.2. Оцінка фінансової підтримки України за видами та її обсяги

Міжнародний валютний фонд

Протягом 31 року співпраці з МВФ Україна реалізувала 16 програм економічного розвитку та підтримки реформ на суму 53,9 млрд доларів США. Отримані кошти використовувались для покриття дефіциту державного бюджету та збільшення золотовалютних резервів Національного банку України.

Кредитні ресурси МВФ вважаються одними з найвигідніших порівняно з умовами інших кредиторів. Ці програми дозволили Україні забезпечити фінансову та фінансову стабільність, впроваджувати структурні реформи та забезпечити стабільний розвиток.

За час військової агресії Росії, завдяки підтримці МВФ, Україні вдалося забезпечити фінансову та макроекономічну стабільність. Ця допомога надавалася через різні інструменти, такі як Інструмент швидкого фінансування (RFI) та Механізм розширеного фінансування (EFF), а також на пільговій та грантовій основі від міжнародних партнерів через Адміністративний рахунок МВФ.

Упродовж 31 березня 2023 року Рада виконавчих директорів Міжнародного валютного фонду (МВФ) схвалила нову Програму в рамках Механізму розширеного фінансування (EFF) обсягом 11,6 млрд СПЗ (приблизно 15,6 млрд доларів США). Програма EFF входить до загального пакету підтримки України, сумарна вартість якого складає 115 млрд доларів США. Тривалість Програми EFF становить 4 роки (48 місяців) і передбачає 11 оглядів, зокрема 2 огляди у 2023 році – 15 червня та 13 жовтня.

Мета Програми для України в рамках EFF полягає в підтримці політики, спрямованої на забезпечення фінансової, цінової та фінансової стабільності, а також сприянні економічному відновленню. Вона також націлена на поліпшення управління та зміцнення інституцій для сприяння довгостроковому зростанню в контексті післявоєнної відбудови та шляху України до вступу в Європейський Союз [29].

Група Світового банку

З 24 лютого 2022 року Світовий банк надав Україні фінансову підтримку у розмірі 34 млрд доларів США, із яких понад 22 млрд доларів США вже було передано. Отримані кошти використовуються для підтримки державного бюджету, реалізації структурних реформ, інституційного розвитку та проведення довгострокових інвестиційних проектів, які сприяють пріоритетним напрямкам економічного розвитку України.

В даний момент проводяться заходи з впровадження нових системних проєктів, які будуть реалізовані в процесі відновлення України. Зокрема, ці проєкти охоплюють реконструкцію транспортної інфраструктури під назвою "RELINK", покращення електроенергетичного сектору "Re-Power", підтримку системи охорони здоров'я під назвою "Heal Ukraine", відновлення житла, що постраждало від бойових дій під назвою "HOPE", а також інші проєкти, які наразі перебувають на етапі підготовки [29].

Європейський банк реконструкції та розвитку

У листопаді 2020 року Рада директорів ЄБРР прийняла рішення щодо створення Рахунку міжнародного співробітництва з питань Чорнобиля. Головною метою цього нового фонду є подолання труднощів, що залишилися в Чорнобильській зоні, та забезпечення ефективного використання досягнень, отриманих завдяки роботі Чорнобильського фонду "Укриття" (новий безпечний конфайнмент), а також Рахунку ядерної безпеки (сховище відпрацьованого ядерного палива та завод з переробки рідких радіоактивних відходів).

ЄБРР виступає одним із найбільших інституційних кредиторів в Україні. Станом на кінець березня 2023 року загальна сума наданого Україні фінансування від Банку складає 18,1 млрд євро в рамках 529 проєктів. Доля приватного сектору в українському портфелі складає 39% [55].

У березні 2022 року ЄБРР представив початковий "пакет стійкості" у розмірі 2 млрд євро, спрямований на фінансування заходів для надання допомоги громадянам, компаніям і країнам, що постраждали від воєнного конфлікту Росії проти України. Зокрема, підтримка для українських компаній передбачає відстрочені кредити, ліквідність та торговельне фінансування. Компаніям також може надаватися допомога у релокації для забезпечення неперервності їхньої діяльності. Зокрема для країн-сусідів України передбачено кошти для надання допомоги в прийомі біженців, пом'якшення наслідків війни та санкцій для енергетичного сектору, а також підтримки ліквідності для малого та середнього бізнесу.

Згідно із повідомленням Міністерства реінтеграції, посиляючись на інформацію Кільського інституту світової економіки, Україна отримала загалом майже 170 млрд євро міжнародної допомоги з моменту початку повномасштабного вторгнення, тобто з 24 лютого 2022 року. Цей обсяг включає як військову підтримку (40% від усього фінансування), так і фінансову допомогу, яка складає половину зазначеного обсягу. Залишок, приблизно 10%, припадає на гуманітарну допомогу [55].

За даними Ukraine Support Tracker, допомагали Україні 42 країни, а також європейські інституції, МВФ та Світовий банк. Сполучені Штати Америки виступають найбільшим донором, надавши 71 млрд євро, з яких 43 млрд євро призначено на військову допомогу [55].

Країни Євросоюзу внесли понад 62 млрд євро, з яких 36 млрд євро були спрямовані на потреби українського бюджету. Решта коштів, близько 23 млрд євро, були надані Великою Британією, Канадою, Австралією, Новою Зеландією, Китаєм, Японією, Норвегією, Південною Кореєю, Швейцарією, Тайванем, Туреччиною та Індією. Решта, приблизно 13 млрд євро, була надана міжнародними фінансовими організаціями [55].

Хоча за абсолютною сумою лідером є США, але якщо розглядати внесок на кожного партнера у відсотках від ВВП, виділяються балтійські країни, такі як Естонія, Латвія та Литва, які внесли значний вклад, відповідно до їхнього економічного обсягу. Спрямовані кошти дозволили цим країнам визначити себе як "малі держави з великим серцем".

Навіть якщо Естонія виділила лише 540 млн доларів допомоги для України, це відповідає 1,26% її внутрішнього валового продукту. Латвія також внесла свій вклад у сумі 510 млн доларів, що становить 1,09% ВВП цієї країни. Литва витратила 760 млн доларів на підтримку оборони України, що складає 0,95% ВВП [55].

Польща, незважаючи на блокування кордонів польськими перевізниками, витратила на оборону України 6,21 млрд. доларів, що представляє 0,68% її ВВП і важливо пам'ятати цей факт. Сполучені Штати надали найбільший внесок - майже 77 млрд. доларів, однак це лише 0,33% їхнього внутрішнього валового продукту. Німеччина посідає друге місце із сумою в 19,58 млрд. доларів, що становить 0,27%

ВВП країни. Третє місце за внеском належить Великій Британії, яка надала 11,67 млрд. доларів, що становить 0,37% ВВП [55].

Таблиця 2.2 - Внесок союзників у перемогу України. Топ-10 країн [55]

Країна	Допомога від країни, % ВВП	Загальна сума, \$ млрд.
Естонія	1,26	0,54
Латвія	1,09	0,51
Литва	0,95	0,76
Польща	0,68	6,21
Словаччина	0,63	1,06
Данія	0,51	3,01
Нідерланди	0,44	7,24
Фінляндія	0,44	1,97
Болгарія	0,31	0,48
Чехія	0,36	1,57

У 2023 році спостерігається тривожна тенденція – зменшення обсягів допомоги від союзників. Це викликано як втомою від тривалої війни, так і внутрішньою ситуацією у країнах, що є союзниками України. Корупційні скандали, зокрема в США, також відіграють значущу роль в цьому зв'язку. Проте наразі обговорюється не причини скорочення допомоги, а її фактичні обсяги.

За даними Кільського інституту світової економіки, допомога Україні у серпні-жовтні 2023 року склала історичний мінімум, оцінюючись лише в 2,11 млрд. євро. Це найменша сума з січня 2022 року (див. Додаток А) [55].

При аналізі цифр на картинці видно, що, незважаючи на те, що Україна отримала загалом 103,3 млрд. євро допомоги у поточному році (до жовтня включно), її обсяги стрімко зменшуються від серпня, становлячи менше мільярда щомісячно – це явище, якого не спостерігалось з початку великої війни [55].

З 42 основних донорів України лише 20 виділили нові пакети допомоги у серпні-жовтні, при цьому їхня вартість впала на 87% у порівнянні з аналогічним періодом 2022 року [55].

Взагалі, починаючи з початку 2023 року, Україна отримала 103,3 млрд. євро допомоги, включаючи 33,6 млрд. євро чисто військового фінансування і 69,7 млрд. євро, призначені на інші потреби [55].

На бюджетну підтримку України з боку партнерів було спрямовано 38,4 млрд. доларів, причому Євросоюз виділив найбільшу суму - 17,9 млрд. доларів, а

США надали 10,9 млрд. доларів. Слід відзначити, що розглядається не загальна допомога, а лише суми, спрямовані на бюджетну підтримку, такі як заробітна плата та пенсії (див. Додаток Б) [55].

Щодо обсягів фінансування, аналогічно минулому році, Сполучені Штати Америки залишаються лідерами. Крім 10,9 млрд доларів бюджетної допомоги, у 2023 році від США надійшло понад 21 млрд доларів військової допомоги. Інші союзники, такі як країни Євросоюзу, Велика Британія, Канада, Японія і інші, також надали свою підтримку [55].

Ключовими постачальниками військової допомоги були США, Німеччина, Велика Британія, ЄС та Норвегія, а фінансової – ЄС, США, Велика Британія, Японія та Норвегія.

У Конгресі США наразі відбувається обговорення пакету допомоги для України на понад 61 мільярд доларів, і в деяких країнах Євросоюзу можливі зміни в наданні допомоги. Наприклад, Словаччина відмовилася надавати Україні зброю, а в Нідерландах партія, що є проти військової допомоги Україні, прийняла більшість. Угорщина також відома своєю позицією в цьому питанні, і пакет допомоги Україні від Євросоюзу на 50 млрд євро перебуває у невизначеному стані через цю позицію [55].

Незважаючи на це, країни-члени ЄС продовжують підтримувати Україну. Серед основних донорів, окрім балтійських країн, варто відзначити Хорватію, Фінляндію, Німеччину, Ірландію, Люксембург, Нідерланди, Норвегію, Швецію та Швейцарію. Крім того, активну підтримку надають Велика Британія та Канада. За весь період великої війни країни Євросоюзу перевищили Сполучені Штати у наданні допомоги Україні – на країни Євросоюзу припадає 47%, а на США – 43% загальної допомоги [55].

Отже, спад розмірів допомоги Україні у серпні-жовтні 2023 р. не повинен викликати паніки, оскільки західні країни акцентують увагу на довгострокових програмах фінансування, що передбачають значний обсяг допомоги для України. Хоча немає підстав для ейфорії, перспективи на 2024 рік виглядають досить оптимістично. Керівництво України висловлює оптимізм і розраховує на

отримання понад 100 мільярдів євро допомоги від країн-партнерів у 2024 році. Чи виправдаються ці очікування, визначиться в найближчому майбутньому, але вже зараз очевидно, що для України вкрай важливо зберегти партнерські відносини, оскільки від них залежить її власне існування [55].

2.3. Вплив співпраці з МФО на економічний розвиток та стійкість України

В умовах глобалізованої фінансової системи зовнішньополітична діяльність України охоплює взаємодію із різноманітними міжнародними фінансовими організаціями. Ці організації відрізняються за характером діяльності (міжурядовість), функціональною спрямованістю та умовами членства. Варто зазначити, що Україна активно співпрацює із універсальними та регіональними МФО, а також організаціями, членами яких вона не є, проте взаємодіє та впроваджує їхні рекомендації для гармонізації законодавства у галузі публічних фінансів до міжнародних стандартів. Діяльність МФО надає можливість комплексно співпрацювати з Україною у сфері публічних фінансів з різних функціональних аспектів. Співпраця із МФО відбувається через центральні органи виконавчої влади, зокрема Міністерство фінансів України відіграє ключову роль в координації взаємодії, а інші органи відповідають за співпрацю зі спеціалізованими МФО у відповідних галузях публічних фінансів.

Співпраця із МФО приймає різні організаційно-правові форми, що залежать від конкретної організації, фінансово-економічного становища України та можуть бути фінансовими або нефінансовими. Однією з особливостей є тісна координація співпраці між МФО, яка виявляється у спільному або паралельному фінансуванні проектів і програм. Важливо підкреслити, що залучення кредитів відбувається в рамках визначених законами обсягів державного (місцевого) боргу, що запобігає безконтрольному використанню фінансових ресурсів МФО.

Ученими досліджено особливості формування правовідносин з МФО, що лежать в основі сучасної співпраці [51 тощо]. Взаємодія розглядається в ретроспективному аналізі, виокремлюючи чотири етапи взаємодії: становлення взаємовідносин (1991-2001 рр.), співпраця в умовах економічного піднесення (2002-2007 рр.), активізація співробітництва після світової фінансової кризи (2008-2013 рр.) та посилення взаємодії з метою реформування після російської агресії (2014 р. - дотепер). Для регулювання співпраці використовуються правові акти різної юридичної сили, форми вираження і підстав виникнення, при цьому вони відрізняються від ординарних міжнародних договорів. Виділено використання "м'якого" права у Листі про наміри до МВФ, Листі про політику розвитку до Світового банку, а також у стратегіях і концепціях Світового банку, ЄБРР з Україною.

Для налагодження взаємодії з Міжнародним Валютним Фондом використовуються правові акти різної юридичної сили та форми вираження, оскільки вони відрізняються від ординарних міжнародних договорів. Ці акти мають різні підстави виникнення та містять зобов'язання різної правової природи - фінансові та політичні. Вони характеризуються меншим рівнем нормативної можливості контролю вищих органів публічної влади за їх укладенням та виконанням. Порушення або неналежне виконання зобов'язань у межах економічних програм може призвести до припинення фінансування з боку МВФ, проте не передбачає застосування інших санкцій. Вказується, що характерною особливістю є використання "м'якого" права у Листі про наміри до МВФ, Листі про політику розвитку до Світового банку, а також у стратегіях і концепціях Світового банку та Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) щодо України, які мають рамковий характер для напрямів діяльності.

Зобов'язання України перед МВФ у рамках програм (механізмів) виникають не на основі договору, оскільки Фонд розглядає їх як особливий "правовий інструмент", що передбачає прийняття рішення Виконавчою радою МВФ щодо виділення фінансових ресурсів за умови виконання заходів у бюджетно-податковій та монетарній політиці, що обґрунтовані у Листі про наміри.

Спрощений порядок налагодження співпраці з МВФ сприяє швидкій адаптивності в умовах фінансових криз, але існують ризики щодо імплементації політичного компоненту умов такої співпраці у внутрішній правовій системі України без забезпечення належного парламентського контролю. Одночасно, для правового регулювання відносин між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку (МБРР) та ЄБРР використовується договір позики та гарантійний договір.

Специфічним механізмом, встановленим МВФ та Світовим банком як гарантією повернення фінансових ресурсів з боку України, є «умовності» («conditionalities»).

Аналізуючи особливості діяльності міжнародних фінансових організацій (МФО), доводимо, що в сучасних умовах взаємодія з глобальними фінансовими установами стає пріоритетною через значний обсяг фінансування та широкий спектр співпраці в галузі публічних фінансів. Водночас цей напрямок успішно доповнюється регіональною співпрацею, спрямованою переважно на фінансування системних та інвестиційних проектів. Важливим є звернення до рекомендацій вузько спеціалізованих МФО, членом яких Україна не є, для гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами.

На сьогодні Міністерство фінансів України виступає основним центральним виконавчим органом, який керує виконанням фінансових зобов'язань перед МФО, враховуючи свої повноваження. Інші публічні органи, такі як Національний банк України, Державна фіскальна служба України, Державна служба фінансового моніторингу України, Рахункова палата та інші, взаємодіють з спеціалізованими організаціями у відповідних галузях публічних фінансів.

Визначаючи форми організаційно-правових відносин, важливо враховувати вид організації та фінансово-економічний стан України, що впливає на обсяг фінансування та терміни програм. Особливості таких відносин включають домінування фінансових форм, що впливають на рівень державного боргу, та збільшення кількості спільного фінансування, де МФО координує вибір проектів та розподіл фінансових ресурсів.

Аргументовано, що відносини між Україною та МВФ, що виникають в рамках програм фінансування, регулюються особливим "правовим інструментом" Фонду, який відрізняється від звичайного міжнародного договору за процедурою укладення, підставами виникнення зобов'язань, вираженням у "м'яких" формах, наслідками порушення та юридичною силою. У контексті співпраці з МБРР та ЄБРР використовується інший підхід, що базується на договорах позики та гарантійних угодах. Визначено, що співпраця з МФО характеризується застосуванням "м'якого" права у програмах реформ та стратегіях, що дозволяє швидко узгоджувати рішення в умовах фінансово-економічних криз та адаптувати їх до змін у сфері публічних фінансів, оскільки нестабільність фінансової системи не сприяє визначенню традиційних норм у співпраці з МФО.

Зазначено, що у відносинах України із МВФ та Світовим банком, особливо під час реалізації системних проектів, важливе дотримання "умовностей" для продовження фінансування програм. Ці умовності встановлюються шляхом підготовки фінансово-економічних заходів у формі Листа про наміри до МВФ та Листа про політику розвитку до Світового банку. Незважаючи на те, що Україна ініціює взаємодію на фінансовій основі, самостійно розробляючи заходи фінансово-економічної політики, обговорення цих заходів із представниками МВФ та Світового банку викликає питання стосовно втручання у внутрішню політику країни, зокрема у суверенні права щодо організації фінансової системи, та використання переваг "асиметрії влади" МФО під час переговорного процесу. Відзначено, що динаміка взаємодії та ступінь виконання умовностей залежать від політико-економічних факторів.

Обґрунтовано, що відмова від звичайних процедур набуття чинності актами, на основі яких здійснюється співпраця між МВФ та Україною (що не підлягають процедурі ратифікації), призводить до серйозних ризиків. Це пояснюється тим, що умови співпраці також мають політичний компонент, який впроваджується у внутрішню правову систему країни без відповідних процедур парламентського контролю. Відповідно, це виключає такі акти співпраці з будь-якого внутрішнього державного контролю (конституційного, судового, громадського тощо).

Одночасно, оскільки запозичення веде до формування державного боргу, а його рівень визначається Верховною Радою України щорічно в законі про Державний бюджет України, представницький орган фактично бере участь у процедурі залучення фінансових ресурсів МФО.

Встановлено, що основні трансформації у частині реформування податкової системи в контексті співпраці з МФО пов'язані з: уніфікацією системи оподаткування внаслідок прийняття Податкового кодексу України від 02.12.2010 р.; оптимізацією податкової системи за рахунок зменшення кількості податків і зборів; покращенням механізмів адміністрування та відшкодування податку на додану вартість завдяки впровадженню системи електронного адміністрування ПДВ та введенню електронного реєстру відшкодування ПДВ; реформуванням спрощеної системи оподаткування в частині категорій осіб, рівня доходу та ставок податку тощо. Звернено увагу, що: зменшено державні витрати у соціальній сфері та податкові пільги; вжито заходів для протидії стратегіям та практикам розмивання бази оподаткування та виведення прибутків із-під оподаткування; збільшено акцизний збір на певні товари; посилена відповідальність за порушення трудового законодавства.

Обґрунтовано, що під час співпраці з МФО почато реформування Державної фіскальної служби України з метою підвищення прозорості, ефективності та підзвітності, а також зміцнення інституційного механізму та системи комунікації між контролюючими органами та платниками податків. Це включає реорганізацію на дві служби - Державну податкову службу України та Державну митну службу України, зміну підпорядкування, впровадження системи ключових показників ефективності, поліпшення інформаційного забезпечення та операційної діяльності, удосконалення системи реєстрації платників податків, електронного подання декларацій, сплати податків та їх опрацювання, а також поліпшення управління людськими ресурсами. Зазначено, що також спрощено діяльність митних органів завдяки впровадженню автоматизованої системи "єдиного вікна" та почато створення органу по боротьбі з фінансовими правопорушеннями на оновлених засадах.

Обґрунтовано, що серед основних змін на ринку банківських послуг та банківського нагляду, що відбувалися у рамках співробітництва України з МФО, слід відзначити наступне: розширення інституційної, фінансової та функціональної незалежності Національного банку України; впровадження інфляційного таргетування як режиму грошово-кредитної політики в Україні та "плаваючого" механізму утворення курсу гривні; удосконалення банківського регулювання і нагляду через створення Кредитного реєстру НБУ, покращення корпоративного менеджменту та механізмів управління ризиками в банківських установах, а також визначення кінцевих бенефіціарів банків; вирішення питань, пов'язаних з "проблемними" кредитами у портфелях фінансових установ; зміцнення банківського сектору шляхом виведення неплатоспроможних банків з ринку, рефінансування, капіталізації та посилення нагляду; реформування механізму управління та діяльності державних банків за допомогою зміни бізнес-моделі та розробки довгострокових стратегій розвитку; реформування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб; підвищення рівня лібералізації валютного регулювання.

Визначено, що сучасна система фінансового моніторингу виникла внаслідок прямої взаємодії з МФО, враховуючи глобалізацію відповідних явищ та їх транскордонний характер, на відміну від інших "суверенних" сфер (бюджет, оподаткування, банківський сектор і т.д.). Обґрунтовано, що ефективність національної системи антилегалізаційного законодавства залежить від рівня співпраці з міжнародними партнерами, як засобу зміцнення стійкості України до терористичної загрози, особливо в умовах збройної агресії та непідконтрольності частини території. Тому залишаються актуальними питання про покращення механізмів фінансового моніторингу в банках, впровадження Рекомендацій та отримання членства у FATF, а також активну співпрацю з іншими міжнародними організаціями у сфері фінансового моніторингу.

Обґрунтовано, що реформування фінансової системи України прямо впливає на забезпечення державою прав, свобод та інтересів громадян, що підтверджує фундаментальний вплив публічних фінансів на функціонування держави.

Тому економічні програми та проекти співпраці мають бути розроблені з урахуванням фінансово-економічної ситуації в Україні, використовуючи досвід попередніх програм та спрямовуючись, насамперед, на реформування правових інститутів та досягнення сталих змін.

Виділено, що ключовим компонентом успіху є прозорість відносин України з МФО, ефективний контроль використання фінансових ресурсів і виконання взятих зобов'язань. Тому запропоновано створити Єдиний державний реєстр зовнішніх запозичень, що містив би уніфіковану інформацію щодо проектів/програм з МФО та сприяв би оцінці ефективності зовнішніх запозичень, моніторингу реалізації, а також системному підходу до обрання проектів і програм.

Механізм взаємодії МФО з державами розкривається у внутрішніх напрямках їх діяльності, що відображають регулюючі, контрольні, інформаційні, організаційні та оперативні аспекти їх функціонування, тому доцільно розглянути як вони проявляються у співпраці з Україною.

Одним із найважливіших напрямів є регулююча діяльність МФО, оскільки завдяки їй формуються правові основи функціонування самої організації та її відносини з іншими суб'єктами міжнародного фінансового права, визначаються форми співпраці, цілі тощо.

Після набуття державної незалежності у 1991 р. Україна почала формувати взаємовідносини з міжнародними економічними організаціями – з Міжнародним валютним фондом (МВФ), Групою Світового банку (Світовий банк), Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР) та Чорноморським банком торгівлі та розвитку (ЧБТР) [24, с. 193-194].

Вступ до зазначених організацій став першим кроком до поглиблення міжнародного співробітництва, відкрив Україні дорогу на міжнародні фінансові ринки.

МФО використовують різні форми співробітництва у взаємовідносинах з Україною, зокрема надають технічну допомогу та кредитні кошти, що залучаються для здійснення різноманітних проектів.

Умови надання кредитів МВФ, ЄБРР, Світового банку, а саме процентна ставка, термін погашення, пільговий період, дуже привабливі для України, бо за багатьма показниками є кращими, ніж можна було б отримати з інших джерел.

Головне завдання при отриманні та використанні кредитів МФО – максимально можливе забезпечення національних інтересів України як позичальника з урахуванням інтересів позикодавців, відстоювання державотворчих інтересів через відповідну стратегію й тактику урядових та бізнесових кіл країни. При залученні зарубіжних коштів Україна має враховувати не лише комерційну сторону отримання доходу для повернення кредиту і загальногосподарську ефективність, а й не допускати порушення національного суверенітету й загрози економічній безпеці. Саме тому на сьогодні особливої уваги потребує визначення принципів та основ побудови взаємовідносин України з МФО, а також основних напрямків їх удосконалення.

Незважаючи на те, що нефінансові форми співробітництва України з МФО досить різноманітні, залучення Україною фінансових ресурсів під реалізацію проектів завжди домінувало над іншими формами [16, с. 23].

Пріоритетні напрямки співробітництва України з МФО визначаються у відповідних Стратегіях допомоги Україні, що затверджуються Радами директорів цих МФО. Ці стратегії є своєрідними середньостроковими програмами, які визначають структуру, обсяг та принципи діяльності в Україні міжнародних організацій [3]. У роботі проведено аналіз Стратегій допомоги Україні, що сьогодні реалізуються МФО.

Форми співробітництва України з МФО можуть бути класифіковані за різними критеріями: залежно від стадії співробітництва та залежно від суб'єктів співробітництва і його інтересів. До особливостей співробітництва МФО з Україною можна віднести велику увагу з боку міжнародних фінансових організацій до таких форм співробітництва, як моніторинг соціально-економічних і політичних процесів в Україні та надання рекомендацій обов'язкового характеру.

Останнє буде наявним у відносинах України з МФО до того часу, поки країна не вийде на інший рівень розвитку і не стане рівноправним членом цих організацій, що на сьогодні бачиться лише в перспективі [13, с. 71-72].

Проекти, що реалізуються в Україні МФО, можуть бути класифіковані як проекти макроекономічної стабілізації економіки та структурних перетворень у окремих секторах (системні проекти); інвестиційні проекти; проекти міжнародної технічної допомоги.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УСПІШНОЇ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

3.1. Оцінка ролі політичних лідерів та урядовців у встановленні та підтримці співпраці з міжнародними фінансовими організаціями

Міжнародно-правові засоби співпраці в галузі бюджетних відносин, оподаткування, банківського сектору та фінансового моніторингу позитивно впливають на ефективність та прозорість управління публічними видатками, сприяють впровадженню сучасних практик і гармонізують українське законодавство з міжнародними стандартами. З цієї причини важливо удосконалювати експертно-консультативну співпрацю з Організацією економічного співробітництва і розвитку, Базельським комітетом з банківського нагляду, Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) та Комітетом експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL).

Важливо розглядати співпрацю з МФО у сфері бюджетних відносин з розумінням її можливих наслідків, оскільки взаємовідносини на кредитній основі можуть викликати зростання зовнішнього боргу України та порушення вимог фінансової безпеки. Це може трапитися без проведення необхідних структурних реформ та мати тимчасовий негативний вплив на фінансову стійкість держави.

Залучення кредитних ресурсів без ефективного їх використання та відсутності системних реформ може стати загрозою для фінансової стабільності та національної безпеки. Важливо розробити стратегію взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями, яка враховує національні інтереси у фінансовій сфері та встановлює чітку позицію України при співпраці з МФО. Також рекомендується впровадження системи звітування про використання фінансових ресурсів та наслідків співпраці з МФО. Пропонується створення Експертної ради з питань співпраці з міжнародними фінансовими організаціями як дорадчого органу при

Кабінеті Міністрів України, що сприятиме уніфікації політики та координації програм і проектів.

Міжнародні організації можуть мати різні назви, такі як комітет, комісія, організація, ліга, асоціація, союз, фонд, банк і інші. Однак, на думку вчених, це не впливає на визначення їхнього правового статусу; скоріше це вказує на функціональну належність та спрямованість організацій у їхній статутній діяльності [60, с. 14]. В першу чергу, відповідно до центрального органу виконавчої влади (ЦОВВ), який несе відповідальність за виконання фінансово-правових зобов'язань перед МФО, можна виділити три групи.

Таблиця 3.1 - Види міжнародних фінансових організацій залежно від центрального органу виконавчої влади, що відповідальний за виконання зобов'язань у фінансово-правовій сфері

Міністерство фінансів України	Державна фіскальна служба України	Інші центральні органи виконавчої влади
1. Міжнародний валютний фонд (МВФ) <i>(а також Національний банк України)</i> 2. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) 3. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) 4. Міжнародна асоціація розвитку (МАР) 5. Міжнародна фінансова корпорація (МФК) 6. Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАГІ) 7. Чорноморський банк торгівлі та розвитку (ЧБТР)	8. Внутрішньо-європейська організація податкових адміністрацій 9. Всесвітня митна організація	10. Євразійська група з протидії легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму <i>(Державна служба фінансового моніторингу України)</i> 11. Європейська організація вищих органів фінансового контролю (EUROSAI) <i>(Рахункова палата України)</i> 12. Міжнародна організація вищих органів фінансового контролю (INTOSAI) <i>(Рахункова палата України)</i>

Джерело: [12]

На підставі цього критерію видно, що Міністерство фінансів України є основним центральним органом виконавчої влади, який координує та несе відповідальність за співпрацю з МФО. З іншого боку, Національний банк України, Державна фіскальна служба України, Державна служба фінансового моніторингу України та Рахункова палата взаємодіють з організаціями, що спеціалізуються у відповідних галузях публічних фінансів.

За визначенням В.Колосової, згідно зі статутними документами МФО взаємодія з країною-позичальником відбувається через Міністерство фінансів. Таким чином, Міністерство фінансів виступає представником позичальника чи гаранта (України) у міжнародних договорах, що зобов'язують до сплати членських внесків та здійснення функцій фінансового агента та гаранта повернення кредитів [20, с. 395].

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України» від 20.08.2014 р. № 375, Мінфін відповідає за здійснення заходів, включаючи фінансові операції, щодо забезпечення виконання фінансових та інших зобов'язань держави, що впливають з членства України у міжнародних фінансових організаціях. Також він організовує співпрацю з МВФ та іншими МФО [42].

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 р. №387, повноваження Мінфіну у сфері співпраці з МФО були розширені. Тепер Мінфін координує проекти економічного і соціального розвитку України, що підтримуються іноземними державами, банками і МФО. Це забезпечує концентрацію у Міністерстві фінансів функцій управління публічними фінансами, формування єдиної державної політики та контролю за борговою ситуацією та бюджетом [37].

Національний банк України служить банк-депозитарієм для сум МВФ та інших міжнародних фінансових організацій на території України, виконуючи цю функцію згідно зі статтею 7 [39]. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 р. № 387 розширила повноваження Мінфіну у сфері співпраці з МФО щодо координування робіт з ініціювання, підготовки та реалізації проектів економічного і соціального розвитку, підтримуваних іноземними партнерами [37].

3.2. Впровадження структурних реформ як передумова успішної співпраці з МФО

Міцність фінансової системи залежить від ефективності та прозорості у формуванні, розподілі та використанні публічних фінансів. Отже, у контексті співпраці з Міжнародним валютним фондом велике значення має реформування механізмів управління публічними фінансами. Експерти Світового банку вказують на поширення слабого управління та корупції в Україні, які підірвали ефективність використання публічних ресурсів, якість надання послуг та довіру громадян до державних інституцій [72, р. 1].

Згідно з думкою М. Д. Пасічного, основні причини зростання дефіциту бюджету у 2004-2007 роках пов'язані зі зміцненням соціальної спрямованості видаткової частини державного бюджету, спричиненим трьома виборчими кампаніями, поверненням до фінансування соціальних програм за рахунок дефіциту державного бюджету, зниженням темпів росту ВВП та відповідно зменшенням темпу росту дохідної частини державного бюджету, а також недостатнім залученням прямих іноземних інвестицій тощо [32, с. 10-18].

У зв'язку з цим, програми економічних реформ з МВФ передбачали реалізацію заходів, спрямованих на скорочення видатків бюджету. Однак ці заходи були реалізовані лише частково. Наприклад, програма "Стенд-бай" 2008 року з МВФ обмежила підвищення мінімальної, середньої державної заробітної плати, пенсій та інших соціальних трансфертів відповідно до прогнозованого рівня інфляції [75, р. 8]. Крім того, уряд зобов'язався покращити фінансове становище НАК "Нафтогаз України" та підвищити тарифи на газ, переглянути тарифи на електроенергію, покращити спрямування соціальних трансфертів, провести пенсійну та податкову реформи тощо [76, р. 5].

Далі, відповідно до програми "Стенд-бай" 2010 року з Міжнародного валютного фонду (МВФ), були заплановані заходи для укріплення середньострокової фіскальної бази через використання узгодженого показника дефіциту бюджету та проведення структурних реформ.

Це мало б дозволити поступово зменшити економічне навантаження від державного сектору та підтримати процес переорієнтації державних коштів на фінансування капітальних видатків і економічний зріст [65].

У сфері бюджетних правовідносин важливим кроком було прийняття нової редакції Бюджетного кодексу України від 08.07.2010 року, що регулювала функціонування бюджетної системи України, основи бюджетного процесу та міжбюджетних відносин.

Для виконання зобов'язань перед МВФ у 2011 році був розроблений Закон України "Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи" № 3668-1 [43]. Цим Законом було підвищено вік виходу на пенсію до 60 років для чоловіків і жінок, змінено обчислення пенсій для осіб, які працюють у державній службі, збільшено страховий стаж (для отримання пенсії за віком необхідно мати не менше 15 років страхового стажу) та змінено загальний механізм обчислення пенсій [43].

В контексті реформування державного управління було прийнято кілька важливих нормативно-правових актів, зокрема: Закони України "Про Кабінет Міністрів України" від 07.10.2010 р. № 2591-VI, "Про доступ до публічної інформації" від 13.01.2011 р. № 2939-71, "Про центральні органи виконавчої влади" від 17.03.2011 р. № 3166-71; Указ Президента України "Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади" від 09.12.2010 р. № 1085/2010 тощо.

Однак не були прийняті заходи для модернізації газового сектора, скорочення дефіциту НАК "Нафтогаз України", зокрема підвищення тарифів на газ для кінцевих споживачів та скасування пільгових цін на газ для цукрової, хімічної, мінерально-добувної та металургійної галузей. Це призвело до припинення співпраці за програмою "Стенд-бай" 2010 року з МВФ.

Співпраця України з Світовим банком на підставі Стратегії партнерства з Україною на період 2012-2016 фінансових років передбачала також удосконалення системи управління державними фінансами. Це включало в себе впровадження прозорої системи державних закупівель, зміцнення корпоративного управління у державних підприємствах та загальну модернізацію системи формування бюджетів

капітальних видатків. Також враховувалася реформа пенсійної сфери та інших соціальних трансфертів, що дозволить знизити бюджетні витрати, що наразі характеризуються нестабільністю, та підвищити адресність соціальної допомоги [58, с. 22].

Фінансова криза в Україні у 2014-2015 роках призвела до негативних наслідків для бюджетної сфери через зменшення податкових надходжень до державного бюджету та збільшення видатків на потреби військових цілей. У зв'язку з цим уряд визначив ключові напрями економічних реформ, які включали: 1) економічну стабілізацію, досягнення бюджетної консолідації через жорстке скорочення витрат та реформування тарифів на енергію; 2) заходи для забезпечення прозорості та боротьби з корупцією, включаючи підвищення прозорості у використанні державних коштів та у сфері закупівель; 3) структурні реформи для покращення інвестиційного клімату через усунення обмежень, що перешкоджають конкуренції, та обмеження втручання держави в економічну діяльність [72, р. 2].

Програма реформ нового уряду отримала значну підтримку від міжнародної спільноти, включаючи Світовий банк та МВФ. З огляду на готовність України приймати необхідні реформи та ефективно вирішувати наслідки складних викликів, Світовий банк та інші міжнародні партнери анонсували значне розширення фінансової підтримки для України [72, р. 2].

Позика Світового банку для політики розвитку (затверджена 22 травня 2014 року і діюча до жовтня 2014 року) мала на меті підтримку реформ у напрямках підвищення прозорості та ефективності державних закупівель, управління державними інвестиціями та збільшення відповідальності вищих посадових осіб через систематичне розкриття та перевірку декларацій активів та проведення зовнішніх бюджетних аудитів [71, р. 2].

Затверджена програма МВФ "Стенд-бай" на 2014 рік передбачала заходи для фіскальної консолідації, включаючи оптимізацію видатків. Уряд зобов'язався не підвищувати ситуативно пенсії, зарплати та соціальну допомогу, скоротити

адміністративний персонал державної служби та зменшити витрати на субсидії, товари та послуги для компенсації збільшених витрат на оборону [65].

Однак співпраця за цією програмою тривала недовго, оскільки в березні 2015 року була затверджена нова програма "Механізм розширеного фінансування". Згідно з цією програмою, Україна взяла на себе зобов'язання провести структурні реформи для підвищення ефективності бюджетної політики. Ці реформи були узгоджені зі Стратегією сталого розвитку "Україна - 2020" [47].

По-перше, в рамках інституційних реформ програма "Механізм розширеного фінансування" покликана здійснити всебічну бюджетну реформу для управління державними фінансами. Для виконання цього завдання, Кабінет Міністрів України затвердив заходи з ефективного та раціонального використання державних коштів, призначених для утримання органів державної влади та інших державних установ, утворених органами державної влади підприємств, установ та організацій, які використовують кошти державного бюджету [40].

У той час як Світовий банк, відповідно до Концепції партнерства з Україною на 2017-2021 фінансові роки, мав продовжити регулярне обговорення з Урядом питань управління фінансами та здійснення виплат, розробляючи спільні плани заходів, включаючи проведення Оглядів показників портфеля країни раз на півроку (п. 65) [64].

Надалі Уряд затвердив "Стратегію реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки" (Стратегія 2017-2020 рр.) від 08.02.2017 р. № 142-р з метою створення сучасної та ефективної системи управління державними фінансами, спроможної надавати якісні державні послуги та раціонально акумулювати та розподіляти ресурси відповідно до пріоритетів розвитку держави у середньо- та довгостроковій перспективі [48]. Крім того, Кабінет Міністрів України випустив розпорядження "Про затвердження Плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки" від 25.06.2017 р. № 415-р [41].

Стратегія 2017-2020 рр. вказує, що вона відповідає міжнародним зобов'язанням України, визначеним в рамках програми з МВФ у "Механізмі

розширеного фінансування", угоди про асоціацію з ЄС, а також умовам бюджетної підтримки та макрофінансової допомоги від ЄС. Стратегія була розроблена з участю експертів Світового банку, Програми підтримки вдосконалення врядування та менеджменту (SIGMA) та інших експертів ЄС, а також Міністерства фінансів США [48].

Водночас Україна націлена на покращення управління державними ресурсами, зниження рівня корупції та прискорення реформ у сфері державного управління за участі в Проекті зі зміцнення системи управління державними ресурсами. Цей проект отримав спільну підтримку від Європейського Союзу та Світового банку у вигляді гранту розміром 3.03 млн євро, і його впровадження покладено на ключові установи-бенефіціари - Міністерство фінансів України та Національне агентство України з питань державної служби при підтримці Світового банку [63].

Окрім перетворення системи публічних фінансів, програма "Механізм розширеного фінансування" від МВФ передбачає інші значущі структурні реформи, які сприятимуть підвищенню ефективності стратегії витрат державного бюджету. З цією метою Україна планує провести пенсійні та медичні реформи, а також здійснити перетворення у сферах державного управління, системи оплати праці та соціальної допомоги.

Відповідно до законодавства України, гарантовано доступ до інформації про бюджет (ст. 28 Бюджетного кодексу), в якому передбачено обов'язкові відомості для оприлюднення та механізми, які забезпечують доступ до цієї інформації [4]. В контексті зміцнення механізму прозорості та відкритості використання публічних фінансів, важливим є прийняття Закону України "Про відкритість використання публічних коштів" від 11.02.2015 р. № 183-VIII. Згідно з цим законом, інформація про використання публічних коштів та трансакції на єдиному казначейському рахунку надається в реальному часі на Єдиному веб-порталі використання публічних коштів, офіційному державному ресурсі в мережі Інтернет, забезпечуючи вільний доступ, можливість анонімного перегляду та копіювання інформації (ст. 3) [36].

Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки передбачає розвиток системи публічних закупівель для ефективного використання коштів та задоволення громадського попиту на якісні товари та послуги, удосконалення бухгалтерського обліку, підвищення рівня прозорості та відповідальності у фінансовому управлінні [48]. Реформа публічних закупівель є важливою складовою програм економічних реформ МВФ і Світового банку.

Початок реформи публічних закупівель в Україні відбувся у 2014 році зі змінами до Закону "Про здійснення державних закупівель" від 10.04.2014 р. № 1197-VII, який був відмінений новим Законом "Про публічні закупівлі" від 25.12.2015 р. № 922-VIII. Технічна допомога від Європейського Союзу на суму 3,998,400 євро в 2013 році сприяла "Гармонізації системи державних закупівель України зі стандартами ЄС" [7].

В Україні реформа публічних закупівель включає в себе перегляд законодавства та впровадження електронної системи закупівель, яка отримала назву «ProZorro». Ця ініціатива зробила область публічних закупівель більш доступною для широкої громадськості, адже відкритість системи підняла рівень інформованості громадян щодо цієї сфери. Втім, виникають певні проблеми, пов'язані із недостатньою інформацією щодо електронної системи. Наприклад, учасники закупівельного процесу мають труднощі з організацією процедур, а представники регулюючих органів відчують труднощі при виконанні функцій контролю та аналізу [6, с. 2-3].

Незважаючи на це, система публічних закупівель постійно удосконалюється. Наприклад, 6 квітня 2018 року в системі «ProZorro» був оголошений перший тендер для проектів, що реалізуються за кошти Світового банку. Це є значущим нововведенням, оскільки міжнародні донорські кошти призначені на проведення ремонтів доріг, закупівлю медичного обладнання тощо. З переходом таких закупівель до системи «ProZorro» зростає не лише прозорість та можливість контролю, але й конкуренція, оскільки на порталі зручний пошук актуальних тендерів за галузями. Зареєстровані в системі учасники мають

можливість налаштування повідомлень про актуальні тендери, отримуючи інформацію про закупівлі в їхній галузі та маючи можливість взяти в них участь. Додатково, у серпні 2017 року Світовий банк позитивно оцінив функціональні можливості «ProZorro» у проведенні закупівель за методами «Закупівлі у вільній торгівлі» та «Національні конкурсні торги» [59].

Отже, у результаті реформування системи управління публічними фінансами в Україні вдалося підняти прозорість у використанні бюджетних коштів. Також розпочато важливі ініціативи, спрямовані на підвищення ефективності стратегії витрат державного бюджету.

3.3. Впровадження відкритих механізмів співпраці з МФО та їх вплив на економічний розвиток України

Після оголошення незалежності України основним завданням стало формування самостійної бюджетної політики, спрямованої на нові методи покриття дефіциту державного бюджету, управління бюджетними ресурсами та розвиток інституційно-правового забезпечення бюджетної політики. Досліджено, що головним напрямком співпраці з МФО стало удосконалення бюджетного процесу за допомогою впровадження програмно-цільового методу, середньострокового економічного і бюджетного планування, а також бюджетної децентралізації. Одним із ключових аспектів взаємодії з МФО є проведення бюджетної реформи, спрямованої на покращення управління публічними фінансами, підвищення прозорості та ефективності використання бюджетних коштів, реформування системи публічних закупівель та оптимізація бюджетних витрат.

Узгоджена взаємодія України з МФО в галузі оподаткування включає в себе два основних напрямки: реформування податкової системи та адміністрування податків з метою адаптації податкового законодавства до міжнародних стандартів і зміцнення фіскальної політики. Особливий акцент робиться на важливості рекомендацій Організації економічного співробітництва та розвитку, спрямованих

на боротьбу з розмиванням бази оподаткування та виведенням прибутків з-під оподаткування. Вживаються заходи для полегшення системи оподаткування, розвитку інформаційної підтримки фіскальних органів та розширення можливостей електронних сервісів для платників податків, а також для покращення консультативно-роз'яснювальної роботи.

Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями щодо зміцнення банківського сектору є важливим напрямком для забезпечення фінансової стійкості та стабільного економічного зростання. Аргументується значущість широкомасштабних реформ 2014-2018 років, які призвели до створення нового ринку банківських послуг через розширення інституційних можливостей Національного банку України, зміну режиму грошово-кредитної політики, перехід до «плаваючого» обмінного курсу, виведення неплатоспроможних банків, зміцнення корпоративного управління та поліпшення ризик-управління в банківських установах.

Розвиток сучасної системи фінансового моніторингу був здійснений через тісну співпрацю з МФО, використовуючи інструмент FATF "назви і присором" ("name and shame") через включення країни до "чорного списку". Зазначається, що в цій сфері публічних фінансів найбільший вплив виявляє МФО, гармонізуючи національне законодавство до міжнародних стандартів та накладаючи санкції у разі невиконання рекомендацій. Важливим напрямком зміцнення антилегалізаційного законодавства в Україні є вдосконалення механізмів первинного фінансового моніторингу в банках.

Ефективність регулювання фінансової системи України через бюджетні механізми, зокрема виконання зобов'язань перед МФО, залежить від ефективності управління публічними видатками. У звіті МВФ "Реформа публічних видатків: прийняття важких рішень" підкреслюється, що загальним фактором для всіх країн є потреба збалансувати надання необхідних публічних послуг з метою досягнення довгострокової фіскальної стійкості та збереження податкового навантаження, що не заважає економічному зростанню. Отже, стратегії реформування видатків фокусуються на трьох основних аспектах: забезпеченні стабільності соціальних

видатків та фонду заробітної плати як ключових компонентів фінансування бюджетів; підвищенні ефективності; створенні інституцій, спрямованих на контроль над видатками [69].

Взаємодія з міжнародними фінансовими організаціями у сфері бюджетних правовідносин впливає на бюджетну політику з різних точок зору. З одного боку, використання кредитів МФО для впровадження заходів монетарної і фіскальної політики з метою макроекономічної стабілізації призводить до зростання зовнішнього державного боргу України. Однак низька ефективність управління публічними видатками призводить до короткострокового впливу фінансової допомоги, який не призводить до стійкого зміцнення фінансової системи.

З іншого боку, співпраця з МФО сприяє оптимізації публічних видатків, інституційному зміцненню бюджетної сфери та підвищенню рівня прозорості, ефективності та підзвітності використання публічних фінансів. Це досягається шляхом зміцнення антикорупційних механізмів. Аналіз програм та проектів з МФО у сфері реформування системи оподаткування України виявляє наступні ключові результати:

**Таблиця 3.2 - Співвідношення реформ в Україні
й результатів взаємодії з МФО**

Вид реформ	Результати взаємодії з МФО
Реформа податкової системи	– Упроваджено систему «єдиного вікна для електронної звітності». – Зменшено кількість податків. – Прийнято заходи для протидії схемам розмивання бази оподаткування та виведення прибутків з-під оподаткування (BEPS). – Використано систему електронного адміністрування податку на додану вартість та впроваджено електронний реєстр відшкодування ПДВ. – Змінено критерії відбору великих платників податків ДФС. – Змінений порядок сплати авансованих внесків податку на прибуток підприємств. – Внесено зміни до спрощеної системи оподаткування. – Спрощено процедури адміністрування податків, розроблено нові електронні сервіси та вдосконалено консультаційно-роз'яснювальну роботу.
Реформа Державної фіскальної служби України	– Запроваджено систему ключових показників ефективності. – ДФС наразі є частиною Міністерства фінансів України, і розпочата реорганізація ДФС, що передбачає поділ на Державну податкову службу України та Державну митну службу України. – Покращено інформаційне забезпечення.

	– Змінено підходи до кадрової політики. – Ведеться робота щодо остаточної ліквідації податкової поліції та створення нового органу для боротьби з фінансовими злочинами.
Реформа роботи митних органів	– Введено автоматизовану систему "єдиного вікна". – Оптимізація та прискорення митних процедур.

Індекс легкості ведення бізнесу (Ease of Doing Business Index) визнається одним із найавторитетніших міжнародних інвестиційних рейтингів. Цей індекс розраховується експертами Світового банку на основі ключових показників, які дозволяють об'єктивно оцінити умови для підприємництва в різних країнах світу. Погоджуємося з думкою І. М. Репіної, Л. А. Шергіна, К.С.Репіна, які вважають рейтинг "Doing Business" потужним інструментом для аргументації необхідності реформ у різних країнах світу, оскільки він акцентує увагу на умовах для бізнесу та оцінює адміністративні бар'єри.

Методологія дослідження передбачає збір та аналіз даних для порівняння умов регулювання підприємницької діяльності між країнами, що дозволяє виявити недоліки державного регулювання економіки у порівнянні з іншими країнами світу та відстежити успішність здійснених реформ у покращенні бізнес-клімату в країні [51, с. 112]. Категорії показників, які враховуються, поділяються на два типи: 1) ті, що відображають рівень міцності правових інститутів і стосуються регулювання бізнесу (кредитування, захист інвесторів, виконання договорів, вирішення неплатоспроможності підприємств); 2) показники, що відображають складність і вартість процедур регулювання (реєстрація підприємств, отримання дозволів на будівництво, підключення до системи електропостачання, реєстрація власності, оподаткування, міжнародна торгівля) [14].

Вважаємо, що співпраця у міжнародно-правовій сфері в галузі оподаткування має позитивний вплив на податкову систему України. Особливо перспективними напрямками співпраці є укладання тісних партнерських відносин з Організацією економічного співробітництва і розвитку. Це сприятиме удосконаленню податкового законодавства, запобігатиме використанню

офшорних зон у схемах ухилення від сплати податків та розмивання податкових баз, а також покращить механізм обміну податковою інформацією та розкриття банківської таємниці з метою оподаткування.

Україна активно взаємодіє з МФО у сфері банківських послуг та банківського нагляду з метою досягнення фінансової стабільності, підвищення конкурентоздатності банківського сектору та вирівнювання законодавства з міжнародними стандартами. До ключових результатів співпраці з МФО можна віднести:

Таблиця 3.3 - Основні зміни у банківській сфері

I.	Зміцнення інституційної, фінансової та функціональної незалежності Національного банку України
II.	Перехід до гнучкого валютного курсу та запровадження інфляційного таргетування як режиму грошово-кредитної політики в Україні
III.	Вдосконалення банківського регулювання і нагляду через створення Кредитного реєстру Національного банку України, удосконалення корпоративного управління та механізмів управління ризиками в банківських установах
IV.	Активізація вирішення питань, пов'язаних із наявністю проблемних кредитів у портфелях фінансових установ
V.	Зміцнення банківського сектору через виведення неплатоспроможних банків із ринку, рефінансування, капіталізацію та посилення нагляду
VI.	Реформування механізму управління та діяльності державних банків через зміну бізнес-моделі та розробку довгострокових стратегій розвитку.
VII.	Реформа Фонду гарантування вкладів фізичних осіб

Джерело: складено на основі аналізу програм співпраці з МВФ і СБ.

Враховуючи це, вважаємо, що активна співпраця з Базельським комітетом з банківського нагляду є перспективним кроком у розвитку банківського сектору. На даний момент Україна не є членом цього Комітету, але важливим є те, що у 2017 році Національний банк України приєднався до Базельської консультативної групи, створеної при Базельському комітеті з банківського нагляду. Це надає можливість участі в широкому фаховому діалозі, обміні думками та досвідом з реалізації політики банківського регулювання і нагляду [30]. Крім того, важливо продовжувати співпрацю з МФО у цій сфері, оскільки це сприяє інституційній та функціональній міцності банківського сектору, відновленню довіри до банків та фінансовій стабільності загалом.

У сфері фінансового моніторингу сучасна система запобігання та протидії легалізації доходів, що отримані злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, сформована завдяки тісній співпраці з міжнародними партнерами, зокрема, з Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (ФАТФ) та Комітетом експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL).

Активна зовнішня діяльність Державної служби фінансового моніторингу України відповідає положенням Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року, затвердженої від 30.12.2015 р. № 1407-р. Ця стратегія передбачає забезпечення Україною статусу надійного партнера міжнародної спільноти у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [49].

Отже, розглядаючи основні результати взаємодії України з МФО у ключових областях публічних фінансів, можна прийти до висновку, що, з одного боку, співпраця позитивно впливає на рівень ефективності та прозорості управління публічними видатками, сприяє розвитку системи фінансового моніторингу, запобігає використанню схем ухилення від сплати податків і розмиванню податкових баз. З іншого боку, співпраця на кредитній основі призводить до зростання державного боргу України і, без проведення структурних реформ, має тимчасовий ефект з негативними наслідками для фінансової стійкості держави.

ВИСНОВКИ

Таким чином, у відповідності до науково-дослідних завдань даної роботи, сформульованих у вступі, ми прийшли до таких висновків:

1. Розглянуті теоретичні основи співробітництва країн з міжнародними фінансовими організаціями. Встановлено, що сучасна система міжнародних організацій налічує понад 4 тис. інститутів, з котрих приблизно 300 – це міжурядові (міждержавні) організації, а інші – неурядові. Після Другої світової війни утворилася група глобальних міжнародних організацій, які спрямовують свою діяльність на стимулювання економічної та фінансово-валютної стабільності у світі.

За характером повноважень МЕО поділяються на три типи: міжнародні організації, які здійснюють координаційні функції; міжнародні організації, які виконують окремі наднаціональні функції; наддержавні (наднаціональні) організації.

У зв'язку із зростанням глобалізації та взаємозалежності між розвиненими та іншими країнами, функції та завдання МФО набули більш виразної ваги. Особливо важливою стала нематеріальна допомога, особливо для країн у розвитку та найбільш розвинутих країн. Поява нових центрів сили та стрімкий економічний розвиток країн, що розвиваються, поряд з традиційними центрами сили, перетворює світову архітектуру в багатополосний світ. Світова фінансова криза 2008 року підтвердила неефективність світової фінансової архітектури та глобального управління, утверджуючи позиції G-20 в світовій економіці.

Міжнародні фінансові організації відіграють ключову роль у світовому господарстві та міжнародних економічних відносинах, сприяючи зміцненню макроекономічної стабільності, вирішенню соціально-економічних питань і інтеграції національних економік у світове господарство. Їхні дії є важливою складовою світової фінансової системи та вони мають значний фінансовий потенціал, що дозволяє впливати на економічний розвиток та функціонування міжнародного бізнесу в різних країнах та регіонах світу.

Україна здійснює партнерство з різними міжнародними організаціями, що можна розділити за сферою їхньої діяльності на кілька груп.

Перша група включає установи, чия діяльність суттєво впливає на глобальний розвиток економіки та всіх її соціально-економічних компонентів. Серед них перебувають міжнародні валютно-фінансові організації, такі як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк (СБ), Міжнародна організація праці (МОП), Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН), Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ).

Друга група охоплює міждержавні галузеві організації, що діють поза рамками ООН. Зокрема, до найбільш важливих і пріоритетних для України відноситься Світова організація торгівлі (СОТ) та Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР).

Третя група включає близько 70 асоціацій європейських підприємців, переважно в промисловості, енергетиці, транспорті та зв'язку. Взаємодія з цими асоціаціями сприяє залученню фінансових ресурсів для України, а також отриманню організаційної та технічної допомоги.

Четверта група охоплює міжнародні кооперативні організації, з Міжнародним кооперативним альянсом (МКА) на чолі.

Міжнародний Валютний Фонд (International Monetary Fund) є міжнародною фінансовою установою, створеною у 1944 році, і складається з 190 країн-членів. Цей фонд, який має статус спеціалізованої установи ООН, спрямовує свою діяльність на регулювання валютно-кредитних відносин країн-членів і надання допомоги в разі дефіциту платіжного балансу. Така допомога здійснюється через коротко- і середньострокові кредити в іноземній валюті.

Україна приєдналася до МВФ відповідно до Закону України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» від 3 червня 1992 року. З 1994 року Україна активно співпрацює з МВФ, використовуючи його фінансові та

технічні ресурси для макроекономічної стабілізації та створення передумов для проведення економічних реформ.

Група Світового банку складається із п'яти організацій: Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР або IBRD), Міжнародної асоціації розвитку (МАР або IDA), Міжнародної фінансової корпорації (МФК або IFC), Багатосторонньої агенції з гарантій інвестицій (БАГІ або MIGA), та Міжнародного центру з врегулювання інвестиційних спорів (МЦУІС або ICSID). Основною метою цих установ є надання фінансової і технічної підтримки країнам, що розвиваються.

Кожна з 189 країн-членів Світового банку володіє певною кількістю його акцій, і кількість голосів, що припадає на країни-учасниці, залежить від їхньої частки в статутному капіталі Банку, яка визначається їхньою роллю у світовій економіці. Акціонери формують Раду директорів, яка є вищим органом, що приймає рішення та визначає політику Банку.

Україна стала членом Світового банку у 1992 році, а представництво Банку в Україні було відкрито в 1993 році. Серед міжнародних кредитно-фінансових організацій Світовий банк є другим за розміром кредитором України після МВФ. Протягом років співпраці Світовий банк схвалив для України 72 позики загальним обсягом понад 15,4 млрд доларів США та 2,2 млрд євро, із яких було отримано 14,2 млрд доларів США та 2,2 млрд євро.

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) – це міжнародна фінансова установа, що заснована у 1990 році для фінансування економічних реформ у країнах Східної Європи та сприяння їхньому переходу до ринкової економіки. Банк має свою штаб-квартиру в Лондоні та налічує 71 країну, Європейський Союз та Європейський інвестиційний банк серед своїх акціонерів. Керівний орган ЄБРР складається із президента, ради керуючих та виконавчого органу – ради директорів.

Україна є членом ЄБРР з 13 серпня 1992 року, а постійне представництво банку в Києві розпочало свою роботу у 1993 році. ЄБРР діє за комерційними принципами, надаючи цільові кредити для конкретних проектів як приватним, так і державним структурам з метою розвитку економіки, за винятком оборонної,

тютюнової та гральної промисловості. Крім цього, банк здійснює прямі інвестиції та надає технічну допомогу у вигляді консультацій, навчання банкірів і менеджерів, а також сприяє організації системи розподілу продовольства. ЄБРР не має спеціальних коштів для технічної допомоги, а залучає ресурси з інших джерел, включаючи створені у країнах ЄС спеціальні фонди.

Оцінка наслідків співпраці України з МФО може бути розглянута з різних точок зору. З одного боку, аналіз партнерства підкреслює, що однією з ключових структурних реформ за останні роки є реформування банківського сектору. Ця ініціатива сприяла стабілізації національної фінансової системи та створенню умов для сталого економічного зростання. Діяльність МФО в Україні відіграє роль у відновленні фінансової спроможності, роблячи рекомендації щодо ефективної реалізації структурних реформ.

Слід зауважити, що значна частина коштів, які були залучені від МФО, використовується для стабілізації фінансової ситуації у країні, збільшення національних резервів, фінансування дефіциту платіжного балансу, обслуговування зовнішнього боргу тощо. Кредити, надані МФО, характеризуються неінфляційними властивостями, що робить їх вигідними для України, особливо з урахуванням того, що без цих кредитів масштаби економічної кризи та її наслідки були б набагато серйознішими.

2. Проведений комплексний аналіз співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями. Виявлено що усі проекти, що здійснюються міжнародними фінансовими організаціями в Україні, можна класифікувати за цільовим призначенням на такі групи: 1) системні проекти, спрямовані на макроекономічну стабілізацію економіки, впровадження структурних перетворень та реформування окремих галузей; 2) інвестиційні проекти; 3) проекти міжнародної технічної допомоги.

Також існують інші класифікації форм співпраці, наприклад, залежно від розподілу фінансових ресурсів для реалізації проектів або програм виділяються спільне фінансування (з попереднім розподілом витрат між партнерами) та

паралельне фінансування проектів (з самостійним фінансуванням різних частин проєкту чи програми).

Аналізуючи етапи співпраці України з МФО, виділяють чотири періоди. Перший етап (1991-2001) визначив основи співпраці та перші спільні програми в умовах незалежності. Другий етап (2002-2007) охарактеризовано співробітництвом в період економічного піднесення. Третій етап (2008-2013) активізувався внаслідок світової фінансової кризи. Четвертий етап (з 2014 року) пов'язаний із змінами в системі публічних фінансів в умовах геополітичної ситуації.

Протягом 31 року співпраці з МВФ Україна реалізувала 16 програм економічного розвитку та підтримки реформ на суму 53,9 млрд доларів США. Отримані кошти використовувались для покриття дефіциту державного бюджету та збільшення золотовалютних резервів Національного банку України.

З 24 лютого 2022 року Світовий банк надав Україні фінансову підтримку у розмірі 34 млрд доларів США, із яких понад 22 млрд доларів США вже було передано. Отримані кошти використовуються для підтримки державного бюджету, реалізації структурних реформ, інституційного розвитку та проведення довгострокових інвестиційних проєктів, які сприяють пріоритетним напрямкам економічного розвитку України. ЄБРР виступає одним із найбільших інституційних кредиторів в Україні. Станом на кінець березня 2023 року загальна сума наданого Україні фінансування від Банку складає 18,1 млрд євро в рамках 529 проєктів. Доля приватного сектору в українському портфелі складає 39%.

В умовах глобалізованої фінансової системи зовнішньополітична діяльність України охоплює взаємодію із різноманітними міжнародними фінансовими організаціями. Ці організації відрізняються за характером діяльності (міжурядовість), функціональною спрямованістю та умовами членства. Варто зазначити, що Україна активно співпрацює із універсальними та регіональними МФО, а також організаціями, членами яких вона не є, проте взаємодіє та впроваджує їхні рекомендації для гармонізації законодавства у галузі публічних фінансів до міжнародних стандартів. Діяльність МФО надає можливість комплексно співпрацювати з Україною у сфері публічних фінансів з різних

функціональних аспектів. Співпраця із МФО відбувається через центральні органи виконавчої влади, зокрема Міністерство фінансів України відіграє ключову роль в координації взаємодії, а інші органи відповідають за співпрацю зі спеціалізованими МФО у відповідних галузях публічних фінансів.

3. Оцінені шляхи успішної співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями. З'ясовано, що МФО використовують різні форми співробітництва у взаємовідносинах з Україною, зокрема надають технічну допомогу та кредитні кошти, що залучаються для здійснення різноманітних проектів. Умови надання кредитів МВФ, ЄБРР, Світового банку, а саме процентна ставка, термін погашення, пільговий період, дуже привабливі для України, бо за багатьма показниками є кращими, ніж можна було б отримати з інших джерел.

Головне завдання при отриманні та використанні кредитів МФО – максимально можливе забезпечення національних інтересів України як позичальника з урахуванням інтересів позикодавців, відстоювання державотворчих інтересів через відповідну стратегію й тактику урядових та бізнесових кіл країни. При залученні зарубіжних коштів Україна має враховувати не лише комерційну сторону отримання доходу для повернення кредиту і загальногосподарську ефективність, а й не допускати порушення національного суверенітету й загрози економічній безпеці. Саме тому на сьогодні особливої уваги потребує визначення принципів та основ побудови взаємовідносин України з МФО, а також основних напрямків їх удосконалення.

У результаті реформування системи управління публічними фінансами в Україні вдалося підняти прозорість у використанні бюджетних коштів. Також розпочато важливі ініціативи, спрямовані на підвищення ефективності стратегії витрат державного бюджету.

Узгоджена взаємодія України з МФО в галузі оподаткування включає в себе два основних напрямки: реформування податкової системи та адміністрування податків з метою адаптації податкового законодавства до міжнародних стандартів і зміцнення фіскальної політики. Особливий акцент робиться на важливості рекомендацій Організації економічного співробітництва та розвитку, спрямованих

на боротьбу з розмиванням бази оподаткування та виведенням прибутків з-під оподаткування. Вживаються заходи для полегшення системи оподаткування, розвитку інформаційної підтримки фіскальних органів та розширення можливостей електронних сервісів для платників податків, а також для покращення консультативно-роз'яснювальної роботи.

Розглядаючи основні результати взаємодії України з МФО у ключових областях публічних фінансів, можна прийти до висновку, що, з одного боку, співпраця позитивно впливає на рівень ефективності та прозорості управління публічними видатками, сприяє розвитку системи фінансового моніторингу, запобігає використанню схем ухилення від сплати податків і розмиванню податкових баз. З іншого боку, співпраця на кредитній основі призводить до зростання державного боргу України і, без проведення структурних реформ, має тимчасовий ефект з негативними наслідками для фінансової стійкості держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артус М. М. Функціонування системи цін у фінансовому механізмі ринкової економіки України: монографія. Київ : Новий Світ - 2000, 2018. 306 с.
2. Барановський О. І. Фінансові кризи: передумови, наслідки і шляхи запобігання: монографія. Київ : КНТЕУ, 2020. 754 с.
3. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Тертичка В. В. Стратегічне планування. Львів: ЗУКЦ, 2018. 144 с.
4. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2010, № 50-51, ст. 572.
5. Варналій З. С. Економічна та фінансова безпека України в умовах глобалізації : монографія. Київ : Знання України, 2020. 423 с.
6. Вплив ProZorro. *Офіційний сайт Центра Вдосконалення Закупівель*. Березень 2017. URL: http://cep.kse.org.ua/assets/img/articles/Prozorro_report_ua.pdf
7. Гармонізація системи державних закупівель України зі стандартами ЄС. Офіційний портал координації міжнародної допомоги України *Офіційний портал координації міжнародної допомоги України*. Open Aid Ukraine. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 11.03.2015. URL: <http://openaid.gov.ua/uk/projects/489>
8. Грабинський М. І. Стабільність міжнародних фінансово-кредитних правовідносин (на прикладі МВФ та МБРР). Криза сучасної системи безпеки : у пошуках нового міжнародного порядку: матеріали міжнародної наукової конференції (Львів, 4-5 квітня 2019 р.). Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. С. 50-53.
9. Денисенко М. П., Бобровник А. В. Конкурентоспроможність України на міжнародному рівні. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. 2017, № 12. С. 4–10.
10. Денисов О. Є. Забезпечення економічної безпеки галузі в умовах глобалізації : монографія / ВНЗ «Ун-т економіки та права «КРОК». Київ: ДКС Центр, 2019. 419 с.

11. Економічна безпека в умовах індустріальної революції 4.0: кейс – Україна / [В. Ю. Худолей, Т. В. Пономаренко, Е. М. Кісілюк]. Київ : МНТУ, 2019. 282 с.
12. Єдиний державний реєстр міжнародних організацій, членом яких є Україна. *Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України*. URL: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/io-register>
13. Зовнішня політика України: перші підсумки та перспективи 2012 року: матеріали «круглого столу», 4 грудня 2011 р. / За заг. ред. Ю. Г. Рубана. Київ : НІСД, 2012. 178 с.
14. Індекс легкості ведення бізнесу. Проект фонду «Ефективне управління». 5 с.
15. Інтеграція економіки України в глобальне господарство: проблеми та перспективи / П. Куцик, О. Ковтун, Г. Башнянин, В. Шевчук. *Економіст*. 2017, № 2. С. 11–19.
16. Ковбасюк Ю. В. Україна і міжнародні фінансові організації. Київ : НАДУ, 2018. 40 с.
17. Колосова В. П., Іванова В. П. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями: сучасний стан та перспективи розширення. *Фінанси України*. 2014, № 11. С. 33–47.
18. Колосова В. П. Вплив міжнародних фінансових організацій на економічний розвиток країни: питання теорії. *Економіка України*. 2016, № 12. С. 61–71.
19. Колосова В. П. Фінансові ресурси міжнародних інституцій у системі бюджетного планування України: дис. д-ра. ек. наук : 08.00.08 / Колосова В. П.; Київський національний торговельно-економічний університет. Київ, 2017. 517 с.
20. Колосова В. П. Фінансові ресурси міжнародних інституцій у системі бюджетного планування України: дис. ... докт. екон. наук: 08.00.08 / Київський національний торговельно-економічний університет. Київ, 2017. 436 с.
21. Куцик П. О., Ковтун О. І., Башнянин Г. І. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку: монографія. Львів: Видавництво ЛКА, 2015. 594 с.

- 22.Лазебник Л. Л. Міжнародне фінансове право. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 312 с.
- 23.Лютік О. М., Лисак Д. С. Вплив кредитів міжнародних фінансових організацій на фінансову політику України. *Гроші, фінанси і кредит*. 2018, Вип. № 3 (65). С. 65–69.
- 24.Мар'янович Г. О. Основні напрямки співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями. *Наук.-теорет. конф. «Проблеми розвитку фінансової системи України»*, Київ (22–23 квітня 2011 р.). Київ : НДФІ, 2011. С. 193-197.
- 25.Мельник Т. М. Зовнішньоекономічний сектор України: реалії та перспективи. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2016, № 4. С. 38–55.
- 26.Меморандум взаєморозуміння між Урядом України і Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо поглиблення співробітництва від 07.10.2014: Міжнародний документ. *Офіційний портал Верховної Ради України*. Кабінет Міністрів України, ОЕСР.
- 27.Миськів Б. В. Кредити міжнародних фінансових організацій в економіці України. *Фінансовий простір*. 2015, № 2 (18). С. 48–53.
- 28.Міжнародне публічне право: підручн. / В.Ф. Антипенко, Л.Д. Тимченко, О.В. Беглий, О.А. Радзівілл [та ін.]; відп. ред. В. Ф. Антипенко. В 3-х томах : Т. 1. К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2010. 422 с.
- 29.Міжнародний досвід регулювання бізнесу / М. Денисенко, А. Мельник, З. Шацька, О. Будякова. Дослідження та інновації: збірник наукових статей. 2019. С. 55–58.
- 30.Національний банк приєднався до Базельської консультативної групи *Офіційний сайт Національного банку України*. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=51769820
- 31.Нова державна регіональна політика в Україні [за заг. ред. В.С. Куйбіди]. Київ: «Крамар», 2019. 249 с.
- 32.Пасічний М. Д. Дефіцит державного бюджету в умовах трансформаційної

економіки України. *Наукові праці НДФІ*. № 46. 2009. С.10-18.

- 33.Патика Н. І. Міжнародні валютно-кредитні відносини: навчальний посібник. Київ : Знання, 2012. 566 с.
- 34.Патика Н. І. Міжнародні фінансові організації: навч. посіб. для дистанц. навчання / Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини «Україна». Київ: Ун-т «Україна», 2010. 218 с.
- 35.Петрик О., Батковський В. Фінансові програми Міжнародного валютного фонду для надання фінансової допомоги країнам *Вісник Національного банку України*. 2014. № 6. С. 11-18.
- 36.Про відкритість використання публічних коштів: Закон України від 11.02.2015 № 183-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2015, № 16, ст.109.
- 37.Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 р. № 387 *Офіційний вісник України* від 02.06.2017 р., № 43, стор. 40, стаття 1341.
- 38.Про внесення зміни до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України щодо запровадження середньострокового бюджетного планування: Закон України від 23.03.2017 р. № 1974-VIII *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2017 р., № 18, ст.219.
- 39.Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій Верховна Рада України; Закон України від 03.06.1992 № 2402-XII. *Відомості Верховної Ради України* від 18.08.1992 р., № 33, стаття 474.
- 40.Про ефективне використання державних коштів: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.10.2016 № 710. *Офіційний вісник України* від 28.10.2016 р., № 83, стор. 265, стаття 2739.
- 41.Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 р. № 415-р. *Урядовий кур'єр* від 22.06.2017 р. № 115.

42. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України Кабінет Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 375. *Офіційний вісник України* від 05.09.2014 р., № 69, стор. 70, стаття 1936.
43. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи: Закон України від 08.07.2011 № 3668-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2012, N 12-13, ст. 82.
44. Про порядок підготовки, реалізації, проведення моніторингу та завершення реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.2016 р. № 70. *Офіційний вісник України* від 04.03.2016 р., № 16, стор. 151, стаття 627.
45. Про проведення незалежного аудиту баз даних та інформаційних ресурсів, що використовуються Державною фіскальною службою, та затвердження Порядку здійснення контролю, в тому числі моніторингу Міністерством фінансів адміністрування Державною фіскальною службою баз даних та інформаційних ресурсів, що використовуються для адміністрування податків, зборів та інших обов'язкових платежів. Кабінет Міністрів України; Постанова, Положення, Порядок від 21.06.2017 № 484. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/484-2017-%D0%BF>
46. Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 р. № 153. *Офіційний вісник України* від 07.03.2002 р., № 8, стор. 101, стаття 340.
47. Про Стратегію сталого розвитку «Україна - 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. *Офіційний вісник Президента України* від 20.01.2015 р., № 2, стор. 14, стаття 154.
48. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 № 142-р. *Офіційний вісник України* від 21.03.2017 р., № 23, стор. 61, стаття 659.

49. Про схвалення Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1407-р. *Офіційний вісник України* від 15.01. 2016 р., № 3, стор. 301, стаття 198.
50. Проекти в Україні / Офіційний сайт Світового банку. URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine/overview>.
51. Рєпіна І. М., Шергіна Л. А., Рєпін К. С. Розвиток підприємництва в Україні за індикаторами рейтингу світового банку "Doing Business". *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2015. № 2. С. 106-113.
52. Скільки та від кого Україна отримала допомоги в 2023 році. URL: <https://finance.ua/ua/goodtoknow/dopomoga-ukraini-2023>
53. Скоробогатова Н. Є., Балєва Н. М. Удосконалення механізму фінансового співробітництва між Україною та ЄС. *Економіка та держава*. 2016, № 12. С. 72–77.
54. Скриль В. В., Дзеркаль А. Б. Проблемні аспекти співробітництва міжнародних фінансових організацій з Україною. *Економічний форум*. 2016. № 2. С. 93–101.
55. Співробітництво України з міжнародними фінансовими інституціями. URL : <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/spivrobitnictvo-ukrayini-z-mizhnarodnimi-finansovimi-instituciyami>
56. Співробітництво України з міжнародними фінансовими інституціями. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. URL : <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/ifo-projects>
57. Стратегія партнерства з Україною на період 2010–2016 рр. МБПР.: Інформаційно-довідкові матеріали щодо співробітництва з МФО. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/MixedList?tag=InformatsiynodovidkovMaterialiSchodoSpivrobitnitstvaZMfo>
58. Стратегія партнерства з Україною на період 2012-2016 фінансових років *Official Website of the World Bank*. URL:

<http://documents.worldbank.org/curated/en/399161468313767151/pdf/662790UKRAINIA00CPS0full0report0UKR.pdf>

59. У системі ProZorro оголосили перший тендер за кошти Світового банку в Україні *Урядовий портал*. 11.04.2018. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/u-sistemi-prozorro-ogolosili-pershij-tender-za-koshti-svitovogo-banku-v-ukrayini>
60. Україна в міжнародних організаціях: підручник / О.С. Кучик. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 412 с.
61. Україна в Міжнародному валютному фонді: Вступ України до МВФ. Статті угоди МВФ / Науково-дослідний фінансовий ін-т ; упоряд. Г. О. П'ятаченко, О. К. Єременко. Київ, 1997. 146 с.
62. Україна і Європейський банк реконструкції та розвитку / В. М. Пинзеник [та ін.] ; відп. ред. І. Я. Чугунов ; Міністерство фінансів України, Науково-дослідний фінансовий ін-т. Київ : НДФІ, 2008. 174 с.
63. Україна підвищуватиме рівень прозорості та ефективності в сфері управління державними ресурсами за підтримки Європейського Союзу і Світового банку *Official Website of the World Bank*. 30.06.2017. URL: <http://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2017/06/30/ukraine-to-increase-transparency-efficiency-in-public-resource-management-with-european-union-and-world-bank-support>
64. Україна: концепція партнерства з країною на 2017-2021 фінансові роки *Official Website of the World Bank*. Звіт 114516-UA. 96 с
65. Україна: Лист про наміри до Міжнародного валютного фонду від 16 липня 2010 року. Меморандум про економічну та фінансову політику. *Офіційний портал Верховної Ради України*.
66. Україна: Лист про наміри до Міжнародного валютного фонду від 18.08.2014 р. Меморандум про економічну та фінансову політику *Офіційний портал Верховної Ради України*.
67. Шинкар В. А., Яцко Л. Б., Яцко Г. В. Міжнародний валютний фонд та його вплив на глобальну макроекономічну політику. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 6, частина 3, 2016. С.148-151.

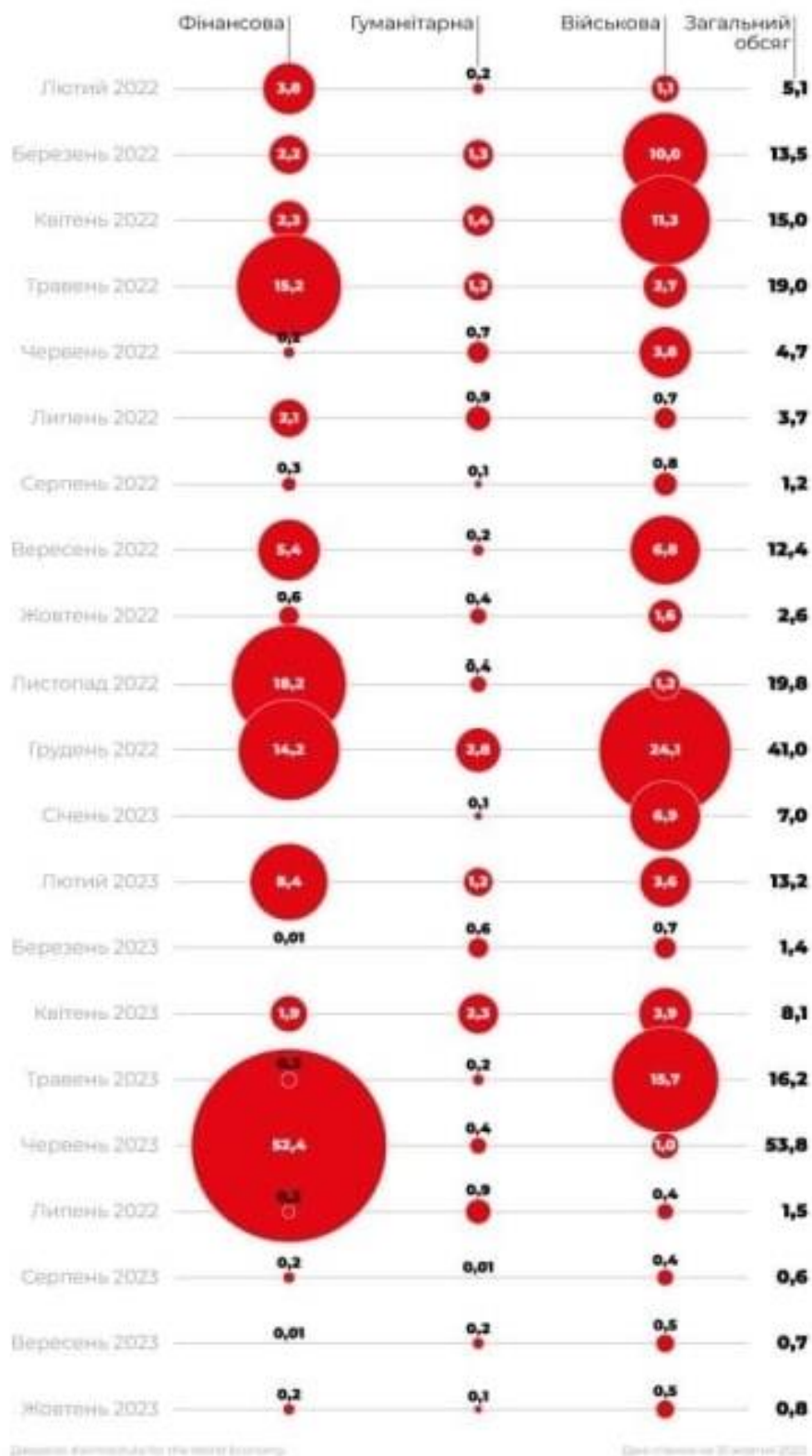
68. Crandall, William J. Consultant The Framework for Technical Assistance in the IMF: A Qualitative Assessment of Benefits of the Approach to Backstopping and Project Management. September, 2009. 19 pp.
69. Fiscal Monitor. Public Expenditure Reform: Making Difficult Choices. April 2014. *International Monetary Fund Official Website*. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/FM/Issues/2016/12/31/Public-Expenditure-Reform-Making-Difficult-Choices>
70. Guitian, Manuel. The Unique Nature of the Responsibilities of the International Monetary Fund. Pamphlet Series No. 46. June 15, 1992. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/Pamphlet-Series/Issues/2016/12/30/The-Unique-Nature-of-the-Responsibilities-of-the-International-Monetary-Fund-113>.
71. IEG Review Team. 2018. Ukraine - DPL 1 (English). Washington, D.C.: World Bank Group. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/466421520260473365/Ukraine-DPL-1>
72. Implementation Completion and Results Report (IBRD-8392-Ua and IBRD- 8511-Ua) For a Programmatic Development Policy Loan Series in the Amount of DPL 1: US\$ 750 Million DPL 2: US \$ 500 Million to Ukraine. Report No: ICR00004070. May 1, 2017 pp.
73. The European Commission conducts regular analysis on macroeconomic and financial developments in Ukraine and holds regular discussions with national authorities about economic policies. *Official site of European Commission*. URL: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/international-economic-relations/enlargement-and-neighbouring-countries/neighbouring-countries-eu/neighbourhood-countries/ukraine_en
74. The International Development Association (IDA) What is IDA? *International Development Association Official Website*. URL: <http://ida.worldbank.org/about/what-is-ida>.
75. Ukraine: Letter of Intent and Technical Memorandum of Understanding. *Official site of the International Monetary Fund*. July 23, 2009. URL: <https://www.imf.org/external/np/loi/2009/ukr/072309.pdf>

76.Ukraine: Letter of Intent, Memorandum of Economic and Financial Policies, and Technical Memorandum of Understanding. *Official site of the International Monetary Fund*. October 31, 2008.

ДОДАТКИ

Додаток А

Динаміка надання міжнародної допомоги Україні з початку повномасштабного вторгнення, за напрямками, млрд. євро

Джерело: [56]

Додаток Б

Джерела фінансування загального фонду державного бюджету

Фінансування загального фонду державного бюджету України від міжнародних партнерів з 24 лютого 2022 року

рік	2022	2023
ЄС	7 961	17 883
США	11 980	10 900
МВФ	2 693	4 475
Канада	1 889	1 757
Японія	581	1 496
Велика Британія	1 040	998
Світовий банк	1 385	652
Німеччина	1 584	105
ЄІБ	720	
Франція	437	
Італія	330	
Нідерланди	318	
Іспанія		96
Данія	51	
Швеція	49	
Фінляндія		36
Литва	22	
Норвегія	21	
Ірландія		21
Латвія	16	
Австрія	11	
Швейцарія		10
Бельгія	5	3
Ісландія	0,5	2
Албанія	1	
Естонія		0,1
млн дол. США	31 095	38 434

Джерело: [56]

Додаток В

Кіршов К.В.,

(ф-т міжнародної економіки і менеджменту, магістрант)

МІЖНАРОДНИЙ ВИМІР ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Україна переживає глибоку соціально-економічну кризу, спровоковану російською агресією. Водночас боротьба України за незалежність і свободу прискорила усвідомлення країною власного цивілізаційного вибору, а з тим - стала додатковим стимулом для демократизації суспільства та економічних перетворень.

Війна виявила значною мірою диференційований вплив на світовий порядок - країни у різній степені були вражені нею і по-різному реагували [1]. Провідні розвинуті країни та угруповання - США, ЄС, НАТО, а також міжнародні фінансові інститути - МВФ, Світовий банк, ЄБРР та інші отримали нові напрями для власного позиціонування і консолідації. Так, війна в Україні відновила особливу роль США у формуванні та захисті світового порядку, спонукала ЄС до перегляду власного ставлення (у т. ч. у фінансовому вимірі) до європейської безпеки. Успішна демонстрація Заходом єдності у протидії російському агресору змусила Китай відмовитись від парадигми зростання Сходу у протигагу послаблення Заходу.

Соціально-економічні трансформації значною мірою визначаються спроможністю України результативно та успішно співпрацювати з міжнародними фінансовими інститутами (МФІ), насамперед МВФ. Зокрема, українська сторона (у Меморандумі з МВФ) зобов'язалася на етапі, коли активні бойові дії підуть на спад, вжити заходів, які розширять можливості для інвестицій, зміцнять енергетичний сектор, дозволять повернутися до гнучкого валютного курсу, знизити залежність від зовнішнього фінансування та наблизять українське податкове законодавство до законодавства Євросоюзу.

Стійкість української економіки та перспективи її відбудови багато в чому залежать від темпів та масштабів першочергово відновлення об'єктів критичної інфраструктури (енергетика, транспортна інфраструктура, водопостачання та

водовідведення тощо), соціальної сфери (навчальні заклади, дитячі садки тощо), житлового фонду. А для цього потрібні відповідні людські, матеріальні та фінансові ресурси. Зазначимо, у цьому контексті виокремлюється надійне енергопостачання, яке є критично важливою передумовою відновлення економічної активності та підтримки життєдіяльності людей.

Винятковість нинішнього часу для України, яка визначає не лише характер сьогодення країни, а й подальші її перспективи - наявність довгострокової підтримки країни міжнародними партнерами, чим забезпечуються макроекономічна стійкість і безпека.

Відновлення післявоєнної України буде одним із наймасштабніших у Європі з часів Другої світової війни. Об'єми завдань з відновлення та можливості сучасних технологій формують унікальні виклики та створюють сприятливе підґрунтя для креативних рішень їх вирішення. Динаміка останніх місяців військових дій на фронті (зокрема відсутності суттєвого прогресу з боку ворога та активні дії військових сил України на всій лінії зіткнення) підтверджує основні гіпотези щодо характеристик післявоєнного функціонування України, в яких Україна зберігає потужні діючі державні та соціальні інститути, але має значне навантаження на державний бюджет та економіку в цілому. Тому Україні як ніколи треба піклуватися щодо ефективного, відкритого та прозорого використання всіх доступних ресурсів які наявні у державі, доступні у приватного секторі та можуть бути активовані з боку всіх категорій міжнародних партнерів.

Головними сприятливими (для розвитку України) чинниками залишаються як і раніше:

- продовження надання розвинутими країнами-партнерами військової та фінансової допомоги Україні, що зміцнить можливості захисту країни, а також сформує базис стійкого відновлення
- започаткування і початок реалізації вже восени 2023 р. міжнародних програм і проєктів відбудови економіки України («плану Маршалла»),

насамперед у частині відновлення фізичної інфраструктури на визволених землях;

- покращення самопочуття населення, його вищу пристосованість до ворожих нападів, посилення оптимістичних сподівань, що стане додатковим чинником і стимулятором виробничих здобутків;

Отже, у наслідок неспровокованої військової агресії Україна зазнала руйнівних втрат – зруйновані життя та долі людей, цілі міста та регіони, пошкоджена економіка України та порушені міжнародні економічні зв'язки.

Для ефективного та швидкого відновлення насамперед важливо якомога швидше його почати – мобілізувати ресурси та відновлювати економіку вже зараз. Тому впровадження цифрових інструментів ні в якому разі не повинно стримувати процес відновлення України, а повинно його доповнювати, супроводжувати та сприяти впровадженню кращих практик управління фінансовими та матеріальними ресурсами на державному, регіональному та місцевому рівнях. Найважливішим аспектом ефективного та швидкого відновлення України є своєчасна фінансова підтримка України від всіх міжнародних партнерів. Інвестиції в відновлення України – це інвестиції в безпеку та економічну стабільність Європи та світу. Тому закликаємо міжнародних партнерів України та світову спільноту підтримувати Україну та долучатися до програми відновлення України.

Список використаних джерел:

1. Кучеренко С. «План Маршалла» скасовується яким бачить МВФ повоєнне відновлення України. <https://mind.ua/ru/publications/20255748-plan-marshalla-otmenyaetsya-kakim-vidit-mvf-poslevoennoe-vostanovleniye-ukrainy>.

2. Бураковський І. Україна: очікування від 2023 року. Тези. — Інтерфакс-Україна, <https://interfax.com.ua/news/blog/894284.html>

3. Політичні, економічні і структурні наслідки російської агресії для України і світової спільноти. Завдання економічного відновлення України у повоєнний період з врахуванням євроінтеграційних пріоритетів / К.: Центр Разумкова, 2023 р.

Додаток Г

Звіт подібності

метадані

Заголовок
Механізми ефективного співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями

Автор
Кіршов К.В. Науковий керівник / Експерт
доц. Лихолет С.І.

підрозділ
кафедра міжнародної економіки

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати наземний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		11
Інтервали		0
Мікропробіли		0
Білі знаки		5
Парафрази (SmartMarks)		665

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в рідних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із рідних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз		Копію тексту	
ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	http://dspace.wnu.edu.ua/bitstream/316497/35428/1/disertacija-salj-onovlena.pdf	182	1.00 %
2	http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/21846/1/Georgieva%20V.%20I%206_03050_8_1.pdf	156	0.85 %
3	https://lektsii.org/7-22558.html	154	0.84 %
4	https://subj.ukr-lit.com/mizhnarodni-finansi-rozrach-qi-klasifikaciya-mizhnarodnix-finansovix-organizacij/	153	0.84 %